

Jaarboekje van het Oudheidkundig Genootschap "Niftarlake" 1982

<https://hdl.handle.net/1874/9597>

JAARBOEKJE 1982

VAN HET
OUDHEIDKUNDIG
GENOOTSCHAP

'NIFTARLAKE'

- Erevoorzitter* Mr Dr N.J.C.M. Kappeijne van de Coppello, Loenen a/d Vecht
- Bestuur* Drs E. Munnig Schmidt, voorzitter, Nieuwerhoek
Loenen a/d Vecht (02943) 1280
- Drs H. J. Post, secretaris
Zandweg 45, 3601 AE Maarssen (03465) 68965
- H. C. M. Hoppenbrouwers, penningmeester
Baambrugge (02949) 1541
- Mevrouw Mr M. A. Dukes-Greup, bibliothecaresse
Kasteel Oudaen, Breukelen (03462) 2627
- Leden* Mr J. H. van den Hoek Ostende, Amsterdam
A. J. A. M. Lisman, Loenen a/d Vecht
- Redactie
voor 1983* Drs E. Munnig Schmidt
Nieuwerhoek, 3632 AD Loenen a/d Vecht (02943) 1280
- Betalingen* Gironummer 513805
t.n.v. Penningmeester Niftarlake te Baambrugge

Ledenlijst 1983

Abcoude

De Gemeente Abcoude
Drs J. Baalbergen
R. Bianchi
Drs D. G. Carasso
W. J. Engel
Mw. W. D. de Graaf-Vossenstijn
J. de Groot
J. Th. Kemme
W. Kompier
N. L. Loeb
J. K. Luttkhuis
W. van ter Meij
J. J. Pabon Jr
P. v. d. Schaaf
H. Schoenmaker
J. B. Schreur
Mr J. W. F. M. Swinkels
B. A. H. M. Theunissen
W. C. C. Trouw
Mw. G. L. J. Uiterwaal-Völker
Mw. C. A. L. M. Vis-Völker
B. H. de Vries
D. T. Winter
J. E. Wustenhoff

Gemeentehuis, 1391 EL
Sandbergstraat 8, 1391 EL
Meerzicht 1, 1391 AR
Dr Koomansstraat 21, 1391 XA
Angsteloord 5, 1391 EB
Meerweg 19, 1391 HG
Gein Noord 24, 1391 GZ
Sandbergstraat 7, 1391 EJ
Koppelland 13, 1391 EV
Molenweg 16, 1391 CG
't Marktveld 19, 1391 BZ
Zilver schoon 107, 1391 XS
D. v. Troostwijkstraat 51, 1391 ER
Burg. de Beaufortlaan 2, 1391 CK
F. Postlaan 5, 1391 AV
Jan Trouwstraat 4, 1391 TT
Gein Zuid 7, 1391 GT
Reyer Spreijstraat 10, 1391 GA
Torenlaan 32, 1391 AM
Kerkplein 14, 1391 GJ
Stationsstraat 54, 1391 GR
Sandbergstraat 4, 1391 EL
Angsteloord 63, 1391 ED
Koppelland 11, 1391 EV

Aerdenhout

Ir J. J. Smorenburg

Merellaan 29, 2111 GK

Alkmaar

Mr Dr J. Belonje

Nassaulaan 39, 1815 GL

Almelo

C. J. M. Bak

Horstlaan 76, 7602 AN

Amersfoort

Oudh. Ver. Flehite

Westsingel 50, 3811 BC

Amstelveen

J. W. N. van Achterbergh Jr
H. L. M. Raadschelders Wennink
Mw. H. Vlot-van Lonkhuyzen

Amsterdamseweg 270, 1182 HN
Eline Verestraat 38, 1183 KZ
Ferd. Bolweg 89, 1181 XC

Amsterdam

Gemeentelijk Archief
Drs P. M. Fischer
Mw. J. H. Greup-Nicolai
Mr J. H. v. d. Hoek Ostende
D. Hoen
Drs E. J. Krul
Mr P. M. van der Laan
K. F. van Leuven
P. J. Meertens Instituut
Mw. E. G. Pannevis-Lammerts van Buuren
W. A. C. Reesink
H. Renes
J. R. Ritman
Mr W. Siewertsz van Reesema
J. Stodel
Universiteitsbibliotheek
Mw. W. J. C. v. Veen-Coenen
Jhr S. G. v. Weede
J. Zwaan

Amsteldijk 67, 1074 HZ
Hemsterhuisstraat 173, 1065 JZ
De Boelelaan 267, 1082 RC
B. Wieringerstraat 22, 1013 EB
Amstelveenseweg 1056, 1081 JV
Keizersgracht 353, 1017 DR
Keizersgracht 443, 1017 DJ
Minervalaan 71-II, 1077 NS
Keizersgracht 569-571, 1017 DR
Minervalaan 84-I, 1077 PK
Koninginneweg 40, 1075 CZ
Werengouw 25 (Nieuwendam) 1024 NC
Bloemgracht 19 hs, 1016 KB
Keizersgracht 353, 1016 EJ
Rokin 70, 1012 KW
Singel 425, 1012 WP
Minervaplein 2, 1077 TN
J. v. Goyenkade 27-I, 1075 HS
Lijzijde 45, 1034 KN

Ankeveen

B. A. Ph. Baron v. Harinxma Thoe Slooten 'Berkenrode', Dorpsweg 80

Baambrugge

H. F. Anger
Mw. J. P. Croon-Marlet
Mw. J. E. Croon-Ogterop
Jhr Mr J. E. v. d. Does de Willebois
Mw. M. v. Erven Dorens-Vinke

H. Hoogenhout
H. C. M. Hoppenbrouwers

Mw. Mr M. de Koning
Mej. E. v. d. Lee
Mw. Drs A. Lugt

Mw. A. H. Mebus-Riechelmann
C. Oskam
A. J. Slaman

A. W. Steenhof
P. C. Versloot

H. C. M. Vos
J. H. van Walbeek
Drs S. Boerdam

Pr. Beatrixstraat 13, 1396 KD
Kleiweg 36, 1396 HK
Kleiweg 34, 1396 HK
Dorpsstraat 23, 1396 KG
'Valk en Heining'
Rijksstraatweg 147, 1396 JK
Zand en Jaagpad 30, 1396 JB
'Kromwijck', Zand en Jaagpad 5,
1396 JA
Binnenweg 10, 1396 KM
Rijksstraatweg 113, 1396 JH
'Geinwijck', Rijksstraatweg 91,
1396 JG
B. Straalmanstraat 1, 1396 JR
Rijksstraatweg 125, 1396 JJ
'Middelvaart', Rijksstraatweg 103,
1396 JH
Pr. Joh. Frisostraat 46, 1396 KB
'Postwijck', Rijksstraatweg 39,
1396 JD
Rijksstraatweg 141, 1396 JK
Rijksstraatweg 20, 1396 JM
Rijksstraatweg 22, 1396 JM

Baarn

J. van Vliet

Javalaan 30, 3742 CP

Barneveld

M. Snijder

Thorbeckelaan 11, 3771 EA

Bennebroek

G. M. de Heer

Bennebroekerdreef 49, 2121 CM

De Bilt

H. C. de Wit

Dorpsstraat 126, 3732 HL

Bilthoven

P. H. Boogaard

Ir U. Twijnstra

B. Vermeulen

Bosuillaan 111, 3722 XH

Rubenslaan 20, 3723 BP

Rembrandtlaan 93, 3723 BM

Blaricum

Mw. J. G. Siewertsz van Reesema-Schmidt

Langeweg 5, 1261 EL

Breda

Mr. L. E. Kalff

Saksen Weimarlaan 31, 4818 LA

Breukelen

Notaris T. C. Akkerman

J. Bakker

Mw. Mr L. G. Band

Ds F. J. ter Beek

Drs R. J. Benders

Ir. G. G. v. d. Berg

Ver. voor Bitumineuze Werken

C. Blom

N. C. Bosman

J. de Bruin

J. W. de Bruyn Kops

P. J. Burggraaf

Drs N. W. Caro

H. Th. Colenbrander

C. H. Cozijnsen

Jac. van Dam

W. Dobber

Mw. Mr M. A. Dukes-Greup

Mw. Mr H. W. van Dijk-Witjas

K. Fiolet

B. Fritzsche

Mw. M. Fruithof-Matthes

P. Funken

R. T. v. d. Geer

Rijksstraatweg 43, 3621 BH

Griftenstein 2, 3621 XK

Kerkplein 16, 3621 BA

G. v. Nijenrodestraat 117, 3621 GH

Straatweg 200, 3621 BX

Straatweg 78, 3621 BR

Postbus 68, 3620 AB

Straatweg 85, 3621 BJ

J. E. Boutstraat 3, 3621 CH

Brugstraat 20, 3621 AH

Zandpad 61, 3621 NG

Straatweg 84, 3621 BS

Straatweg 49, 3621 BH

't Heycop 508, 3621 WJ

Niftarlakestraat 7, 3621 GT

Orttswarande 55, 3621 XN

Zandpad 27, 3621 ND

'Oudaen', Zandpad 80, 3621 NG

G. van Nijenrodestraat 90, 3621 GH

Zonswaert 16, 3621 WR

Vrijheidslaan 23, 3621 HM

Scheendijk 5, 3621 VB

Oud Aa 41, 3621 LA

Nassauplein 1, 3621 EA

D. W. Gerwig
Drs A. Gevers
J. W. Gunning
Mw. Mr E. A. Haars
Drs H. C. J. Hendriks
D. Hendrikse
Drs J. W. M. Heslenfeld
R. J. Hofman
S. Jonker
G. C. van Kleef
Mej. C. P. Knulst
M. van Kralingen Jr
Mw. A. J. E. Lempke-Cramer

H. K. Lenstra
Ir H. F. Mertens
J. Molenkamp
R. W. C. Molenkamp

R. W. L. Mijnsen
Openbare Bibliotheek
Prof. Dr Ir R. Plomp

J. H. Posthumus
Jhr Mr L. A. Quarles van Ufford
H. J. Schröder
Ir F. J. Schijff

P. B. A. Smits
Mw. A. J. Stilting
F. L. Vegter

Mw. F. Verhagen
Mr J. A. Vermeulen
J. Verweij
D. v. d. Wal
A. de Wijs
Drs H. A. van Zwieten

Breukeleveen

L. Geel
Drs M. M. van Kesteren
Dr J. F. W. Nuboer
J. H. P. Roeland
Ir J. J. Siepman v. d. Berg

Brugge, 8000 België

Jhr P. H. A. Martini Buijs

Dannestraat 33, 3621 AE
Linnaeusdreef 26, 3621 XW
Straatweg 204, 3621 BX
Kerkplein 16, 3621 BA
Julianastraat 25, 3621 EG
Linnaeusdreef 24, 3621 XW
Zandpad 83, 3621 NG
Zandpad 83, 3621 NG
Zandpad 86, 3621 NG
Beatrixstraat 7, 3621 ET
G. v. Doornikstraat 8, 3621 HZ
Herenstraat 4, 3621 AR
'Vechtlust',
Zandpad 3, 3621 NC
Zandpad 94, 3621 NH
Straatweg 236, 3621 BZ
Bisschopswater 27, 3621 WV
'Vecht en Dam'
Dannegracht 16, 3621 AA
Straatweg 76, 3621 BR
J. Dircksenstraat 20, 3621 CB
'Vegtvliet', Straatweg 220,
3621 BZ
Zandpad 125, 3621 NJ
Zandpad 48, 3621 NE
Straatweg 120, 3621 BV
'Nijenrode',
Straatweg, 3621 BM
Straatweg 101, 3621 BK
Ln. van Gunterstein 3, 3621 VA
'Hofstede Boomrijk',
Zandpad 53, 3621 NE
Straatweg 74, 3621 BR
Brouwerij 1, 3621 AD
Mecklenburgstraat 6, 3621 GP
Zandpad 87, 3621 NG
G. van Doornikstraat 121, 3621 HX
Vrijheidslaan 16, 3621 HH

Herenweg 52, 3625 AG
Herenweg 47a, 3625 AB
Herenweg 59, 3625 AC
Herenweg 111, 3625 AD
Herenweg 125, 3625 AD

Nieuwe Gentweg 53

Bunnik

Mw. Blömer-Heise

Marskramersbaan 15, 3981 TJ

Bussum

Stichting Tussen Vecht en Eem

Brinklaan 18b, 1404 ET

Cothen

Mr C. Th. E. Graaf van Lijnden
van Sandenburg

Kasteel Sandenburg

Doorn

Ir H. J. Doude van Troostwijk
F. A. Groen
Mw. G. v. d. Stoop-Koekoek

Parklaan 40, 3941 RE
v. Heemskerklaan 41, 3941 WD
van Galenlaan 12, 3941 VD

Dordrecht

Mw. A. W. de Jong-Vis

Wolwevershaven 11, 3311 AV

Eindhoven

Ir J. V. Bruza

Orpheuslaan 53, 5631 BR

Giekerk

T. H. de Boer

Simke Kloostermanstraat 116, 9061 BD

Gouda

Ver. Oudheidkundige Kring "Die Goude"

Westhaven 62, 2801 PN

's-Graveland

Mr H. L. Houthoff
G. Kortenoever
B. H. A. Oosterbroek

'Trompenburgh', Zuidereind 43, 1243 KK
Leeuwenlaan 48, 1243 KB
Nrd. Einde 178, 1243 JP

's-Gravenhage

Mr J. A. Alleman
J. P. Bak
Kon. Bibliotheek
Rijksbur. v. Kunsth. Doc.
J. C. Woestenburg

Wassenaarseweg 90, 2597 CZ
Koninginnegracht 96d, 2514 AK
Postbus 90407, 2509 LK
Korte Vijverberg 7, 2513 AB
Hoge Nieuwstraat 28A, 2514 EL

Haarlem

Rijksarchief in N.-Holland
J. Vor der Hake

Ceciliasteeg 12, 2011 RJ
Gasthuissingel 38 rood, 2012 DP

Haarzuilens

L. J. Huisinga

Ockhuizerweg 20, 3455 RW

Heemstede

J. P. Schmal Jr

Bartoklaan 95, 2102 ZH

Hilversum

J. G. Alleman
Mw. L. Buwalda-Terlet
Mr W. G. M. Cerutti
T. W. Ploeg
J. de Ronde
H. D. Scheltema
Dr W. J. Steyling
Mw. N. M. Vinke-Andersson

J. v. d. Walle
H. J. M. v. d. Wedden

Trompenbergerweg 2b, 1217 BE
Utrechtseweg 52, 1213 TW
J. P. Coenstraat 77, 1215 KP
Oude Amersfoortseweg 44, 1213 AE
Busken Huetplein 16, 1215 AJ
Utrechtseweg 58a, 1213 TW
Koninginneweg 18, 1217 KZ
Palace Residence Flat 56,
's-Gravenlandseweg 86, 1217 EW
Regentesselaan 12, 1217 EE
's-Gravelandseweg 86, flat 35, 1217 EW

Huizen

J. F. Dudok van Heel
Mw. M. Langelaar
F. Renou

Valkeveenselaan 56a, 1272 ND
Eeshof 35, 1275 DH
Nw. Bussummerweg 83a, 1272 CE

Kockengen

Dr J. A. van Dongen
De Gemeente Kockengen
Dr G. F. W. Herngreen
W. van Schaik
G. Versloot

Wagendijk 12, 3628 EP
Gemeentehuis, 3628 AE
Godinweg 2, 3628 BA
Wagendijk 2, 3628 EP
Portengen 97, 3628 ED

Kortenhoef

De Curtevenne Stichting
p/a P. J. Kastelein
Ver. Curtevenne
J. Daams
W. Spaan

Zuidsingel 20
Moleneind 32, 1241 NH
Zuidsingel 23, 1241 EH
Kortenhoefsedijk 171, 1241 LZ

Krimpen

Mr J. H. Huizinga

Lansing 53, 2923 BC

Langbroek

F. B. Schotanus

Kasteel Lunenburg,
Langbroekerdijk A101, 3947 BE

Loenen

Dr P. J. A. v. d. Akker
P. M. Bakker
Stichting Openbare Bibliotheek
J. W. Blok Jr
Mw. E. E. C. Bon-Meyer
R. J. M. Bootz
H. Bos
H. C. Bos

Rijksstraatweg 79, 3632 AA
Wallenstein 66, 3632 WR
Postbus 47, 3632 ZR
Vreelandseweg 4, 3632 EP
Dorpsstraat 10, 3632 AT
'Vegtlust' Oud-Over 3, 3632 VA
Dorpsstraat 77, 3632 AS
Hoflaan 5, 3632 BT

C. Dierdorp
 J. Dopper
 J. Drewes
 Dr A. Dunning
 A. J. van Dijk
 Drs H. C. Dijkstra
 J. A. Ehlhardt
 Drs B. Th. P. Fontein
 A. Gelderman
 L. J. de Geus
 Mw. C. L. Glastra van Loon-Vink
 Dhr Grunfeld
 Mr R. Hamminga
 E. Harberink
 Mw. M. S. Harms-v. Estrik
 P. M. Hiensch
 Mr Th. van Hilst
 M. J. P. A. Graaf d'Hollosy
 Mr Dr. N.J.C.M. Kappeijne v.d. Coppello
 Mw. Th.E.C.M. Kappeijne v.d. Coppello-
 van Panhuys
 K. Knol
 Drs G. J. Koelemey
 D. P. Koets
 Mw. W. v. Kralingen-Niekerk
 Mw. H. Kusters-van Leusden
 D. C. v. Leeuwen Boomkamp
 J. Leicher
 J. v. d. Meulen
 Mw. M. Meyer-van Loon
 A. H. M. Mulder
 Dr G. H. Mulder
 Drs E. Munnig Schmidt
 C. W. van Nie
 A. J. A. C. Noteboom
 M. J. B. Popma
 J. Prins
 Mw. Drs H. H. Pijzel-Domnisse
 Mw. D. Recter
 A. H. J. Risseeuw
 Mw. M. M. Rotbarth

 Mw. A. Schras
 Mw. E. van Schijndel
 J. P. Seijffert
 J. M. Sikking
 L. H. Sondaar
 Dr P. J. Sondaar

 Keizer Ottolaan 30, 3632 BW
 Oud Over 3, 3632 VA
 Kerkstraat 8, 3632 EL
 Dorpsstraat 82, 3632 AW
 Oud Over 154, 3632 VH
 Spinnerie 1/3, 3632 ET
 Grutterstraat 12, 3632 EJ
 Rijksstraatweg 87, 3632 AA
 Oud Over 39, 3632 VA
 't Rond 13, 3632 BN
 Rijksstraatweg 157, 3632 AC
 Dorpsstraat 98, 3632 AW
 Oud Over 3, 3632 VA
 Keizer Ottolaan 22, 3632 BW
 Hoflaan 1, 3632 BT
 Oud Over 170, 3632 VA
 Grutterstraat 13, 3632 EJ
 Mijndensedijk 20, 3632 NV
 'Kalorama' Oud Over 59, 3632 VB
 'Kalorama' Oud Over 59, 3632 VB

 Graaf Janlaan 2, 3632 CB
 't Rond 9, 3632 BN
 Wallenstein 55, 3632 WP
 Rijksstraatweg 130, 3632 AG
 't Rond 1, 3632 BN
 Oud Over 154A, 3632 VH
 Oud Over 120, 3632 VG
 Vreelandseweg 8, 3632 EP
 Oud Over 108, 3632 VG
 Rijksstraatweg 153, 3632 AC
 Dorpsstraat 68, 3632 AV
 Rijksstraatweg 78, 3632 AD
 Driehovenlaan 38, 3632 BL
 'Vegtlust', Oud Over 3, 3632 VA
 Oud Over 48, 3632 VD
 'Vegtlust', Oud Over 3, 3632 VA
 Dorpsstraat 28, 3632 AT
 'Bij Dorp', Oud Over 8, 3632 VD
 Hoefijzer 56, 3632 WB
 'Bosch en Vecht', Oud Over 5,
 3632 VA
 Torenstraat 1, 3632 EK
 Oud Over 102, 3632 VG
 van Lijndenlaan 10, 3632 BZ
 Rijksstraatweg 95, 3632 AA
 'Oud Over', Oud Over 33, 3632 VA
 Oud Over 33A, 3632 VA

R. E. Spee
J. C. Spekman
Mw. A. A. Steffens
Mej. A. G. Stolp
Jhr Mr J. P. E. Teding van Berkhout
Mw. G. Thijs-Mantel
C. J. M. Thijssen
B. Timmers
W. G. Tober
F. E. Veenstra
Mw. E. Vesseur-Murde Jansen
Mw. M. E. G. Vor der Hake-Campfens
Drs S. G. de Vries
Mr A. Vrij
A. Witmer
Prof. Dr H. C. Zanen

Vreelandseweg 1, 3632 EP
Weerestein 57, 3632 WX
Oud Over 41, 3632 VA
Oud Over 93, 3632 VC
Oud Over 1, 3632 VA
Rijksstraatweg 75, 3632 AA
't Rond 7, 3632 BN
Dorpsstraat 63, 3632 AS
Brugstraat 10, 3632 EH
Mijndensedijk 30, 3632 NV
Oud Over 3 app. 5, 3632 VA
Rijksstraatweg 85, 3632 AA
Dorpsstraat 40, 3632 AV
't Rond 5, 3632 BN
Dorpsstraat 102d, 3632 AW
Vreelandseweg 23, 3632 ER

Loenersloot

Dr. A. A. H. Meurs
H. J. v. d. Meij
Mw. M.F.M. Bsse van Nagell-Martini Buys
J. W. F. Straesser
Drs J. H. W. Veenstra

Slotlaan 9, 3634 AP
Stichtsestraat 5, 3634 AR
Kasteel Loenersloot, 3634 AL
Hollandstraat 19, 3634 AS
Rijksstraatweg 228, 3634 AN

Loosdrecht

H. Aalberts
J. G. Boeschoten

Mr J. H. M. A. Doude van Troostwijk
J. P. Freese
Mej. E. Haselen
Historische Kring Loosdrecht
Mr C. H. F. Simons
J. M. L. Trouw
G. J. Uittenbos
W. ter Veld

Rembrandtlaan 1, 1231 AR
Hotel „De Driesprong”, Veendijk 1,
1231 PB
Nw. Loosdr.dijk 69, 1231 KN
Oud Loosdr.dijk 247, 1231 LX
Nootweg 10, 1231 CT
Horndijk 1a, 1231 NV
Rading 4, 1231 KA
v. d. Helstlaan 5, 1231 AL
Horndijk 4b, 1231 NV
Nw. Loosdr.dijk 302, 1231 LJ

Maarsssen

J. Agterberg
Mr W. Beerman
J. H. W. van Bommel
B. O. van den Berg
Notaris J. W. L. Beijer
J. E. Brinkhof,
Drs S. W. G. de Clercq
Dr J. Cosijn
A. R. A. Croiset van Uchelen
Mw M. van Dam-Smallenbroek

Breedstraat 6, 3603 BA
Schippergracht 8, 3603 BC
Kuyperstraat 29, 3601 VE
Wilhelminaweg 1a, 3603 CR
Binnenweg 60, 3603 AG
Machinekade 6, 3601 AS
Straatweg 17, 3603 CV
Straatweg 17b, 3603 CV
v. Houtenstraat 16, 3601 XJ
Langegracht 30, 3601 AJ

Drs D. Dekker
H. J. Dollekamp
H. J. van Droogenbroek
Gemeentehuis Maarssen
Genootschap Belle de Zuylen
L. Heus
G. van Heusden
Mw. B. C. J. Hiemstra-van Roon
Historische Kring Maarssen
Mr Z. O. H. M. Baron v. Hövell tot
Westerfliet
Mw J. H. M. Kamp-Schweers
P. van Kerkvoort
G. K. van der Klis
S. Komdeur
J. Kraayenhagen
J. C. de Lang
Dr A. P. Messer
Drs B. C. J. de Mol
Mr O. B. Okkinga
J. Plas
P. J. C. Plomp
R. Pos
Drs H. J. Post
E. J. Rinsma
Dr A. van Rossum
N. van Royen

C. Saeys
Mr Dr Th. E. E. van Schaik
Mw. A. W. Schuckink Kool
J. N. Servaas
Prof. Dr H. J. L. Smeets
Stichting Openb. Bibliotheek
J. H. van Tongeren
Y. Visser
Mw. A. v. d. Vlucht-de Groot
C. de Vries
Mr Q. Waverijn
Mw. P. Westenburch-de Groot
B. G. Wiegerraad
J. J. Ch. Wittenberg
B. B. v. d. Woude

P. Zöllner
W. Zuidervaart
Mw. S. L. Zuurdeeg-Katz
R. C. Zwaardemaker

Zandpad 13, 3601 AN
J. Catsstraat 17, 3601 SJ
Straatweg 56, 3604 BC
3601 GL
Straatweg 17b, 3603 CV
Klokjeslaan 22, 3601 HE
'Zuylenveld', Oud Zuilen, 3611 AJ
Langegracht 22, 3601 AH
Schokkingstraat 17, 3601 XK
Zandweg 44, 3601 AE

Diependaalsedijk 52, 3601 GL
Dr Plesmanlaan 350, 3601 DL
Diependaalsedijk 102, 3601 GN
Straatweg 162A, 3603 CS
Julianaweg 19, 3603 AP
Abel Tasmanlaan 8, 3603 GB
Kerkweg 9, 3603 CL
Herengracht 7, 3601 AL
W. Barendzlaan 11, 3601 GL
Straatweg 23, 3603 CV
Zandpad 40, 3601 NA
Paulus Potterstraat 43, 3601 RC
Zandweg 45, 3601 AE
Talmastraat 18, 3601 XA
Zandpad 24, 3601 NA
'Beuk en Vecht',
Parkweg 61, 3603 AB
Schippergracht 9, 3603 BC
Raadhuisstraat 18, 3603 AW
Wilhelminaweg 8, 3603 CR
Dr Plesmanlaan 292, 3601 DJ
Julianaweg 27, 3603 AP
Postbus 1, 2600 AA
Duivenkamp 851, 3607 WG
Kuyperstraat 17, 3601 VE
Leeuwenhof 17, 3601 JS
R. d. Beerenbrouckstraat 18, 3601 CB
Kerkweg 25, 3603 CL
Kerkweg 23, 3603 CL
Lelystraat 20, 3601 BV
Fazantenkamp 726, 3607 DS
'Vredenhof',
Straatweg 33, 3603 CW
Gaslaan 19, 3603 VC
Binnenweg 47, 3603 AE
Stationsweg 2, 3603 EE
Klokjeslaan 84, 3601 HG

Mw. G. A. J. Zwaardemaker-Job
W. Zweers

Klokjeslaan 84, 3601 HG
Bloemstede 387, 3608 VD

Maartensdijk

M. v. d. Berg

Egelskop 17, 3738 TY

Maastricht

D. C. van Proosdij

Scharnerweg 41, 6224 JA

De Meern

Jac. de Bruijn

Rijksstraatweg 84, 3454 JG

Muiderberg

Stichting Oud-Muiderberg

van Ostadelaan 15, 1339 EX

Mijdrecht

G. H. van Walbeek

Dorpsstraat 23, 3641 EA

Naarden

H. Poolman

Kloosterstraat 20, 1411 RT

Nederhorst den Berg

J. F. A. Baar
Prof. Dr D. P. Blok
F. H. B. Cladder
Drs A. J. Cruq
Dr Ir H. Spekrijse
Mej. M. A. Sprenger
V.V.V.

Overmeerseweg 8, 1394 BC
Ankeveensepad 7, 1394 GW
Hinderdam 18, 1394 JB
Voorstraat 39, 1394 CT
Voorstraat 11, 1394 CS
Ankeveensepad 3, 1394 GW
Overmeerseweg 116, 1394 BJ

Nieuwersluis

J. H. H. Blijdenstein
J. C. Braun

Rijksstraatweg 70, 3631 AD
'Over Holland',

D. W. Doude van Troostwijk
L. W. Doude van Troostwijk

Rijksstraatweg 14, 3631 AC
Rijksstraatweg 28, 3631 AC

G. E. J. Huetink
A. J. A. M. Lisman

'Sterreschans',
Rijksstraatweg 18, 3631 AC

C. M. Oostveen
P. V. L. Ritmeester
Mw. C. M. S. Van Rooy
H. W. G. van Schaik
Mw. L. Simons
Mw. Stassen-van Meurs
J. H. Stefels

Zandpad 1b, 3631 NK
'Vreeden Hoff', Rijksstraatweg 53,
3631 AB

Rijksstraatweg 35, 3631 AA
Stationsweg 1, 3631 AJ
Rijksstraatweg 38, 3631 AC
Mijndensedijk 60, 3631 NP
Mijndensedijk 62, 3631 NP
Zandpad 29, 3631 NL
'Rupelmonde', Rijksstraatweg 24,
3631 AC

Mw. I. Teijema

Mijndensedijk 29, 3631 NN

Nunhem

Mr J. J. S. Klerken

St. Servaesweg 42A, 6083 AS

Nijmegen

H. A. J. Koekenbier

Bachstraat 50, 6521 EK

Nijverdal

H. J. Kuhlwillm

Rijssensestraat 124, 7441 AK

Oud Zuilen

R. Plomp

Groeneweg 8, 3611 AT

Reek

M. F. M. van Seumeren

Mgr. Borretstraat 7, 5375 AA

Rhenen

Th. Th. M. H. Bijleveld,

Utrechtsestraatweg 45, 3911 TW

Rotterdam

Bibliotheek & Leeszalen

Nieuwe Markt 1, 3011 HP

Schoorl

Mw. E. du Croo Kampmeindert-
van den Berg

Laanweg 41, 1871 BK

Soest

S. P. Baron Bentinck

Vosseveldlaan 65, 3768 GN

Teteringen

J. B. Kalkman

'Hanebalk', Heistraat 6, 4847 NN

Tienhoven

W. Beets

Mw. A. A. E. Bodisco Massink-Eggink

W. T. de Boer

M. J. Brinkman

Mw. A. M. C. Brinkman-Bloemsma

A. Hogenhout

E. R. Huitzing

Nieuweweg 2, 3612 AR

Dwarsdijk 22, 3612 AP

Laan v. Niftarlake 22, 3612 BS

Veenkade 5, 3601 CH

Veenkade 5, 3601 CH

Nieuweweg 5, 3612 AR

woonark 'in het schip',

Jachthaven Manten, 3612 AR

Looydijk 7, 3612 BC

Laan v. Niftarlake 81, 3612 BN

Heuvellaan 10, 3612 BA

Laan v. Niftarlake 54, 3612 BT

Looydijk 81, 3612 BE

Dwarsdijk 22, 3612 AP

C. P. J. Klap

Drs Th. K. A. Liem

M. Remijnse

Mw. Rijsterborch

Th. Schouten

Mw. Mr W. M. Voet-Eggink

Utrecht

Mw. A. M. Biegelaar-Boogaerdt
Mw. P. J. Blom-van den Bosch
H. A. Danklof
H. v. Dokkum

Mw. M. C. van Dokkum-van Deene

Gemeente Archief

Mw. W. J. van Gortel-ten Houten

Mw. C. E. Hefting-Beerendonk

Ir. G. J. Jonker

Oud Utrecht

Dr E. B. J. Postma

Prov. Bibliotheek

Rijksarchief

C. J. Th. Schut

H. J. de Soeten

St. Openbare Bibliotheken

Stichting de Utrechtse Molen

Stichtse Culturele Raad

Mw. M. D. M. Sturkenboom

Universiteitsbibliotheek

Mw. Dra C. C. S. Wilmer

Koningslaan 98/99, 3583 GR

Naberlaan 11, 3571 ZH

Nieuwegracht 67, 3512 LG

Sterrenburg, Pelmolenplantsoen,
3511 ZA

Sterrenburg, Pelmolenplantsoen,
3511 ZA

Alex. Numankade 199, 3572 KW

Koningslaan 109, 3583 GT

Emmalaan 3, 3581 HL

Troosterlaan 24, 3571 NM

Catharijneconvent, 3512 LG

Stadionlaan 57, 3583 RD

Achter St. Pieter 20, 3512 HT

A. Numankade 201, 3572 KW

Chopinstraat 42, 3533 EN

Attleeplantsoen 24, 3527 BA

Postbus 80, 3500 AB

Postbus 80300, 3508 TH

Mariaplaats 51, 3511 LM

Emmalaan 1, 3581 HL

Wittevrouwenstraat 9/11, 3512 CS

Takstraat 1, 3572 HZ

Venray

Mw. B. Wijnen

Kiosk 70, 5802 NS

Vinkeveen

Dr J. de Vries

Baambrugse Zuwe 180, 3645 AL

Vleuten

W. Uittenbogaard

Prof. T. Brandsmalaan 17, 3451 ZX

Vogelenzang

G. Koopman

Vogelenzangseweg 41a, 2114 BB

Voorburg

Mr F. H. Fries

Ln. v. Leeuwensteijn 1, 2271 HH

Voorschoten

H. M. van der Horn

Vondelstraat 16, 2251 KH

Vreeland

H. J. Aalderink

Douairière G. Beelaerts van Blokland-Kalff

Mw. R. M. C. v. d. Berg-Tap

Ir M. C. Brandes

Klapstraat 21, 3633 BH

Bergseweg 18, 3633 AK

Boslaan 19, 3633 VZ

Voorstraat 7, 3633 BA

Stichting Culturele Raad
Mw. W. de Gelder-de Rooter
Notaris Mr J. E. Goldhoorn
Mw. M. H. Happee
J. Jongsma
J. A. H. Olde Loohuis
Mw. P. A. C. E. Ooiman-van Aubel

Mw. Mr E. J. Six-Drost
F. D. Sprenger
Drs C. Verhaar
J. N. W. Voorhoeve
J. H. Vrij

Waalre

Mw. A. Krijgsman-Spoor

Waardenburg

A. F. van Goelst Meijer

Waddinxveen

Dr W. J. Doude van Troostwijk

Wageningen

Mr J. D. v. Ketwich Verschuur

Wassenaar

F. C. Wieder Jr

Weesp

Boekhandel De Ark
H. Brood
Gemeente museum
Mw. J. S. Janse de Jonge
G. Lindenboom
Openbare Bibliotheek
F. G. van Reijen
J. Salomons
A. Stork
G. A. van Wees
Mw. Dra A. J. Zondergeld-Hamer

Wilnis

H. W. van Soest

Woerden

G. J. Wesseling

p/a Singel 14, 3633 CR
Boslaan 2, 3633 VZ
Singel 10, 3633 CR
De Vliet 8, 3633 EL
Klapstraat 13, 3633 BH
Boterweg 44, 3633 ER
, 't Jaeghuys',
Duinkerken 12, 3622 EN
Maartenplein 27, 3633 EJ
Voorstraat 5, 3633 BA
Fl. van Boekhorststraat 5, 3633 CN
Boslaan 4, 3633 VZ
Vredelantstraat 71, 3633 EB

Hoge Duinlaan 18, 5582 KG

Kasteel Waardenburg,
Waalbandijk 13

Schielandweg 11, 2741 HZ

Bowlespark 25, 6701 DR

Papeweg 8, 2245 AD

Nieuwstad 28, 1381 CC
Frans Halsstraat 44, 1382 VK
Nieuwstraat 41, 1382 VV
Fijn van Draadlaan 32, 1381 EW
Waarschapsstraat 32, 1382 EJ
Postbus 5146, 1380 GC
Zeeburgstraat 37, 1382 BM
Julianastraat 2f, 1382 XX
Utrechtseweg 59, 1381 GT
Herengracht 31, 1382 AH
Herensingel 162, 1382 VV

Dorpsstraat 59, 3648 AG

Gebr. v. Eijckstraat 4, 3443 VG

Wijk bij Duurstede

Mw. Mr. G. J. E. Dijkman-Schoenmaker
Mw. A. Luijkx-Buijsrogge

Zandweg 27c, 3962 EA
H. G. Hoffweg 3, 3961 DH

IJsselstein

Prov. Biblioth. Centr.

Postbus 35, 3400 AA

Zeist

K. Feringa
Rijksdienst voor de Monumentenzorg
Ir J. v. d. Sleesen

Lyceumlaan 29, 3707 EB
Broederplein 41, 3703 CD
Arnh. Bovenweg 16 fl. 15, 3708 TA

Zwolle

Mw. H. W. Schouwenaar

Boomkensdiep 13, 8032 XZ

Zwitserland

A. H. R. Hoogezand

Chalet Ariane, Hohlen 918,
3801 Sundlavenen

Mw. M. A. H. Pomerantz-Beks

In den Bueren, Davos-Dorf 7260

Concept financieel overzicht 1982 (1981)

Inkomsten:

	(1981)		1982
Saldo voorgaand jaar —/+	— 781,42	+	2.119,77
Contributies voorgaand jaar.....	785,—		806,—
Reservering jaarboekjes.....	8.500,—		8.500,—
Verkoop oude jaarboekjes.....	587,10		30,—
Bijdrage jaarboekje Stedelijk Historisch Museum.....	—,—		1.566,76
Contributies.....	10.170,—		10.166,—
Renten.....	132,59		198,40
Excursies en lezingen.....	1.310,—		7.780,—
Contributies volgend jaar.....	130,—		205,—
	<u> </u>		<u> </u>
Totaal	20.833,27		31.371,93

Uitgaven:

Excursies en Lezingen.....	1.047,17		6.910,—
Jaarboekjes drukken.....	7.000,—		9.566,76
Jaarboekjes verzenden.....	662,49		793,—
Contributie Utrechtse Molen.....	25,—		25,—
Contributie Commissie voor de Vecht...	25,—		25,—
Kamer van Koophandel.....	54,—		57,—
Receptiekosten	194,20		233,10
Sekretariaatskosten (inkl. porti).....	1.075,64		992,90
Overboeking reeds ontvangen contributie volgend jaar.....	130,—		205,—
Overboeking reservering jaarboekje.....	8.500,—		8.500,—
	<u> </u>		<u> </u>
Totaal	18.713,50		27.307,76
Saldo +	2.119,77	+	4.064,17

Opgemaakt te Baambrugge, de 15e januari 1983

De penningmeester
H. C. M. Hoppenbrouwers

Kort verslag over 1982 van de voorzitter

Het Genootschapsjaar 1982 begon 9 januari luisterrijk met een receptie van het bestuur op de buitenplaats „Vegtvliet” te Breukelen van de heer en mevrouw Plomp-van Harmelen. Naast de zeer gewaardeerde beschikbaarstelling van hun mooie huis hadden zij ook gezorgd voor een muzikale omlijsting met clavecimbel spel.

Vrijdag 12 maart kon het bestuur vele leden en enkele niet-leden ontvangen op kasteel Nijenrode voor de dia-presentatie van ons lid A. Witmer betreffend het dorps- en natuurschoon rond Breukelen. Wij kregen de primeur voor deze fraaie diaserie.

In april werden twee bezoeken aan de Rijksmunt gebracht. Beide malen werd het maximale aantal deelnemers geboekt en moesten enige leden teleurgesteld worden. Wellicht herhalen wij dit interessante programmapunt over niet al te lange tijd.

De jaarvergadering op 6 mei mocht zich in een grote belangstelling — ca. 60 leden — verheugen niet in het minst vanwege de lezing aan de hand van dia's van drs P. M. Fischer. Hij sprak boeiend over „Muziek in de 15e en 16e eeuwse schilderkunst”.

Tijdens de vergadering werd bij acclamatie het erevoorzitterschap verleend aan ons bestuurslid Mr Dr N. J. C. M. Kappeljine van de Coppello onder meer vanwege zijn zeer langdurige en succesvolle bestuurslidmaatschap.

De jubileumexcursie werd gehouden op zaterdag 12 juni en wel na vele jaren weer eens per schip over de Vecht van Weesp naar Maarssen en terug. Aan boord werd een lunch geserveerd. Vanaf de brug gaven ons bestuurslid A. J. A. M. Lisman en uw voorzitter toelichting op al het schoons dat op zo een tocht door onze streek te zien is. Het aantal deelnemers was met 175 beslist een record en na afloop zagen wij slechts tevreden gezichten en kregen wij veel positief commentaar.

Na de zomerslaap werd het najaarsprogramma geopend op 29 september met een lezing op Vredenhoff te Nieuwersluis over Art nouveau in West Europa door Mevrouw E. Jellema. Van de veertig belangstellenden kwamen verscheidenen met voorwerpen ter adstructie of om uitleg er over te krijgen. Het succes van dit soort lezingen spoort ons aan op deze weg voort te gaan.

Ons bestuurslid Mr J. H. van den Hoek Ostende ontving ons als adjunct directeur op „zijn” Gemeente-archief te Amsterdam op 23 oktober. Na zijn inleiding voerde hij ons door de archief schatkamers waar zoveel wetenswaardigs ligt te wachten op nijvere speurders om in artikelen en boeken te worden verwerkt. Veel werk was gemaakt van een kleine tentoonstelling van documenten die op de Vecht betrekking hebben. Graag waren wij nog langer gebleven.

De laatste genootschapsactiviteit van 1982 had 24 november plaats op Doornburg te Maarssen waar ons lid dr A. Dunning onze aandacht gevangen hield met „Het leven van de virtuose 18e eeuwse Italiaans/Nederlandse componist Pietro Antonio Locatelli”. Het was een goed bezochte lezing in deze sfeervolle omgeving.

De lezers zullen het ons niet kwalijk nemen dat wij hier melding maken van de verschijning van het boek „Plaatsen aan de Vecht en de Angstel” op 18 december. Op de avond van die zaterdag vond in restaurant „De Nederlanden” te Vreeland een diner plaats waaraan vele buitenplaatsbezitters aanzaten die de uitgave van het boek mede hadden mogelijk gemaakt door de tekeningen te kopen. Het boek werd aangeboden aan ons lid A. Stork, architect te Weesp, die zich als voorzitter van de „Commissie voor de Vecht en het oostelijk en westelijk Plassengebied” zo verdienstelijk maakt en heeft gemaakt om de schoonheid van dit gebied te bewaren.

Daarmee was een druk jaar even feestelijk afgerond als het begonnen was. Rest mij nog, onze dank te betuigen aan de evenementen en excursiecommissie bestaande uit mevrouw M. A. Dukes-Greup, mevrouw S. S. Munnig Schmidt-Neubauer en de heer A. J. A. M. Lisman. Zonder hun inzet en voortdurende inventiviteit zou het Genootschapsleven niet zo bloeien als het nu doet.

Hun beloning is een stijgend ledental hetgeen in deze tijd geen geringe prestatie mag heten.

E. Munnig Schmidt

Bibliotheekaanwinsten

Sinds jaren vormen de publicaties van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek de grootste aanwinsten van de bibliotheek. Afgezien van de periodieken van deze dienst worden ons ook de fraai uitgegeven boeken toegezonden. Verder werd aan Niflarlake geschonken:

„Staat van Land en Water” door Prof. G. J. Borger, uitgegeven t.g.v. het 100-jarig bestaan van de Provinciale Waterstaat, en

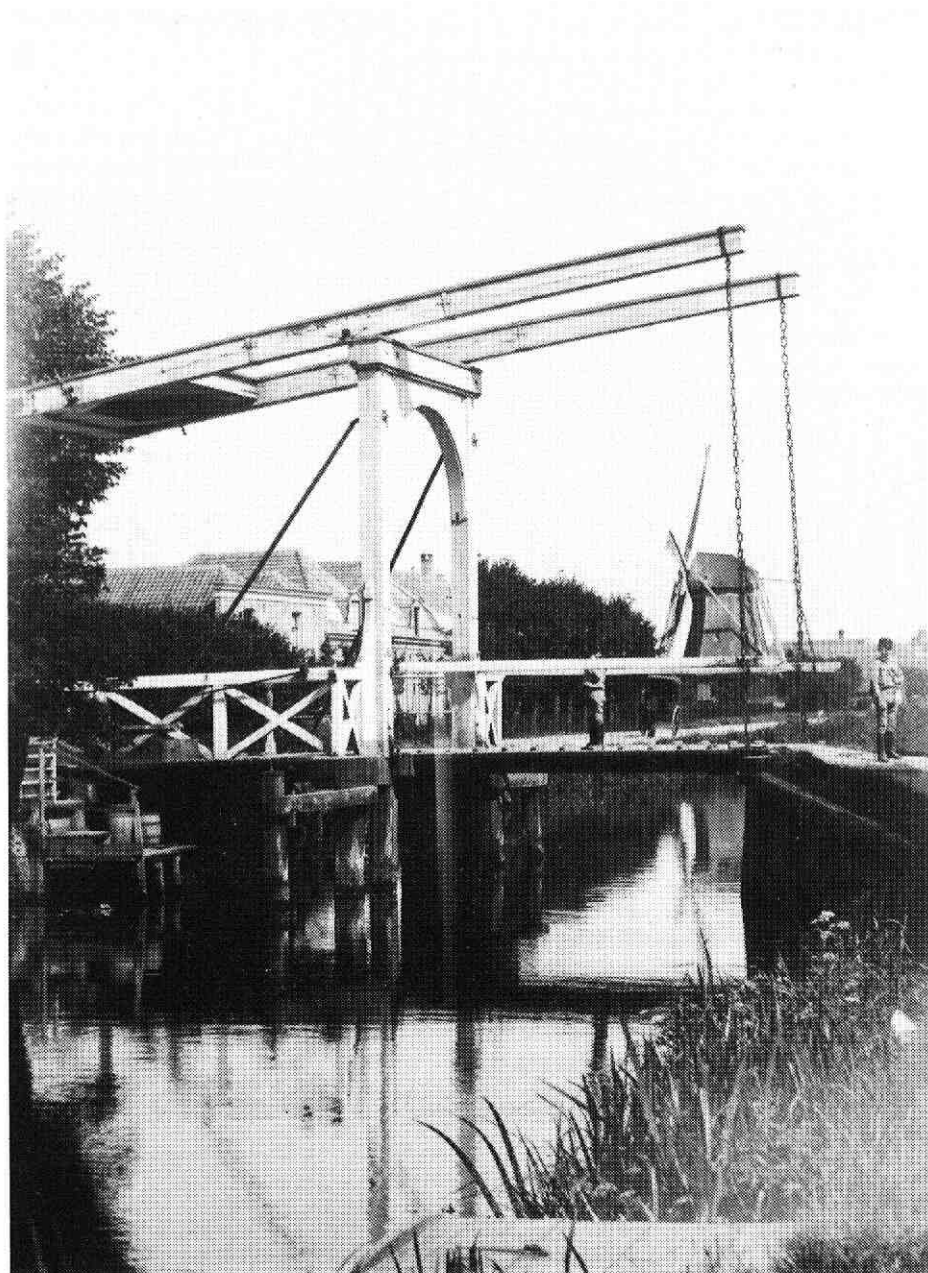
„Hervormd Mijdsrecht in de loop van vier eeuwen van 1568-1973” door Dr J. Haitsma.

Ook dient vermeld te worden „Holland in de dertiende eeuw”, een uitgave van de Stichting Comité Oud Muiderberg, naar aanleiding van het historisch symposium in 1981. Het boek dat bestaat uit bijdragen van de inleiders op dit symposium is een vervolg op de uitgave „Floris V” van 1979.

Tenslotte weer het verzoek om in geval van verhuizing of opruiming van boeken oude jaarboekjes aan Niflarlake te zenden.

Mr M. A. Dukes-Greup

Oudaen 1983

De Hulksbrug over de Angstel te Abcoude omstreeks 1890. Op de achtergrond de in 1753 gebouwde korenmolen van Dirk de Koning. In 1920 werd de molen gesloopt door de gebroeders de Boer uit Oostzaan. Deze kochten molens voor afbraak en gebruikten het afkomende materiaal voor restauratie of herbouw van molens elders.

Jacob Olie als fotograaf van de Vechtstreek

Jacob Olie werd op 17 oktober 1834 te Amsterdam geboren en overleed aldaar op 25 april 1905. Hij stamde uit een familie van zeekapiteins en houtvlottersbazen. Op zijn dertiende jaar ging hij tekenles nemen bij de architect H. Hana. Nadat hij bij een timmerman in dienst was getreden, bekwaamde hij zich door zelfstudie verder in het bouwvak. Vervolgens werd Olie opzichter bij de architect J. H. Leliman en onderwijzer in tekenen aan de in 1861 gestichte ambachtsschool van de Maatschappij voor den Werkenden Stand. In 1867 werd hij directeur van deze school, welke functie hij vervulde tot 1890. Voor de vele honderden leerlingen van de ambachtsschool, die aan hem de grondbeginselen van hun kennis hadden te danken, is Jacob Olie zeker van onschatbare betekenis geweest. Dat zijn naam een begrip is geworden, heeft echter een andere oorzaak. Dat zijn de foto's, die hij omstreeks 1860 begon te maken en die in 1960 hun grote bekendheid kregen.

In dat jaar verscheen als jubileumuitgave bij het zestigjarig bestaan van het Genootschap Amstelodamum een keuze van Olie's foto's in boekvorm, ingeleid door dr I. H. van Eeghen¹⁾. Twee bestuursleden van het genootschap, ir R. Meischke en mr dr J. H. A. Ringeling, hadden kort tevoren bij de twee toen nog in leven zijnde kinderen van de fotograaf, mejuffrouw A. Olie te Utrecht en de heer W. C. Olie te Nijkerk, de unieke collectie van 4 à 5000 platen ontdekt. Deze konden worden verworven door de Gemeentelijke Archiefdienst van Amsterdam.²⁾

De oudste daten uit de periode 1860-1870 en werden gemaakt in de omgeving van de Zandhoek, waar Olie van zijn geboorte tot zijn huwelijk in 1878 woonde, en van de Munt, waar zijn vriend en schilder J. A. Rust aan de Singel woonde. De toenmalige fotografische techniek maakte het nodig de gemaakte opnamen zeer spoedig te ontwikkelen, waardoor de actieradius van de fotograaf beperkt was. Na 1879 kon met droge gelatineplaten worden gewerkt, zodat deze beperking verviel. Pas nadat hij zijn functie als directeur van de ambachtsschool had neergelegd en zijn kinderen - de jongste was in 1886 geboren, waarbij de moeder in het kraambed overleed - wat groter waren, kreeg Olie tijd om in de hele stad en daarbuiten foto's te maken.

In Abcoude fotografeerde hij veel.³⁾ Dat was van het Weesperpoortstation makkelijk per trein te bereiken. Maar hij trok ook verder de Vechtstreek in om de grote boerderijen en de kleine arbeiderswoningen, de smalle sloten en de brede rivieren, de molens, de rechte kleiwegen en de bochtige rivierdijken vast te leggen.⁴⁾ Soms vergezelden zijn kinderen hem. Ook zijn vriend schoolmeester Blomberg en de oom van zijn vrouw J. D. B. Biengreber gingen wel eens mee. De laatste was directeur van de Louise-bewaarschool⁵⁾ aan de Prinsengracht en werd in 1906 onder-directeur van het na opheffing van de bewaarschool in hetzelfde pand gevestigde Schoolmuseum, dat sinds de oprichting in 1877 op verscheidene plaatsen in de stad gevestigd was geweest. Biengreber was een even enthousiaste fotograaf als Jacob Olie.

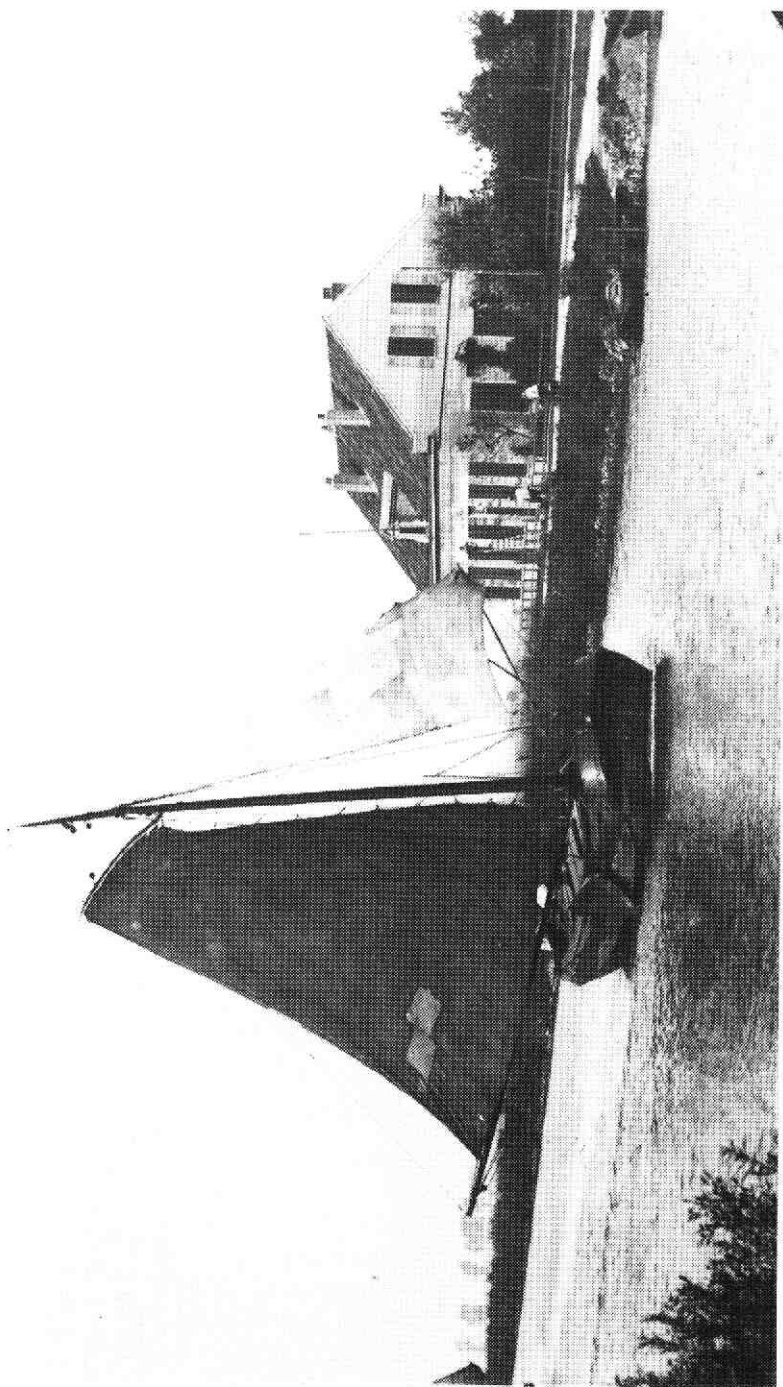
Mr J. H. van den Hoek Ostende

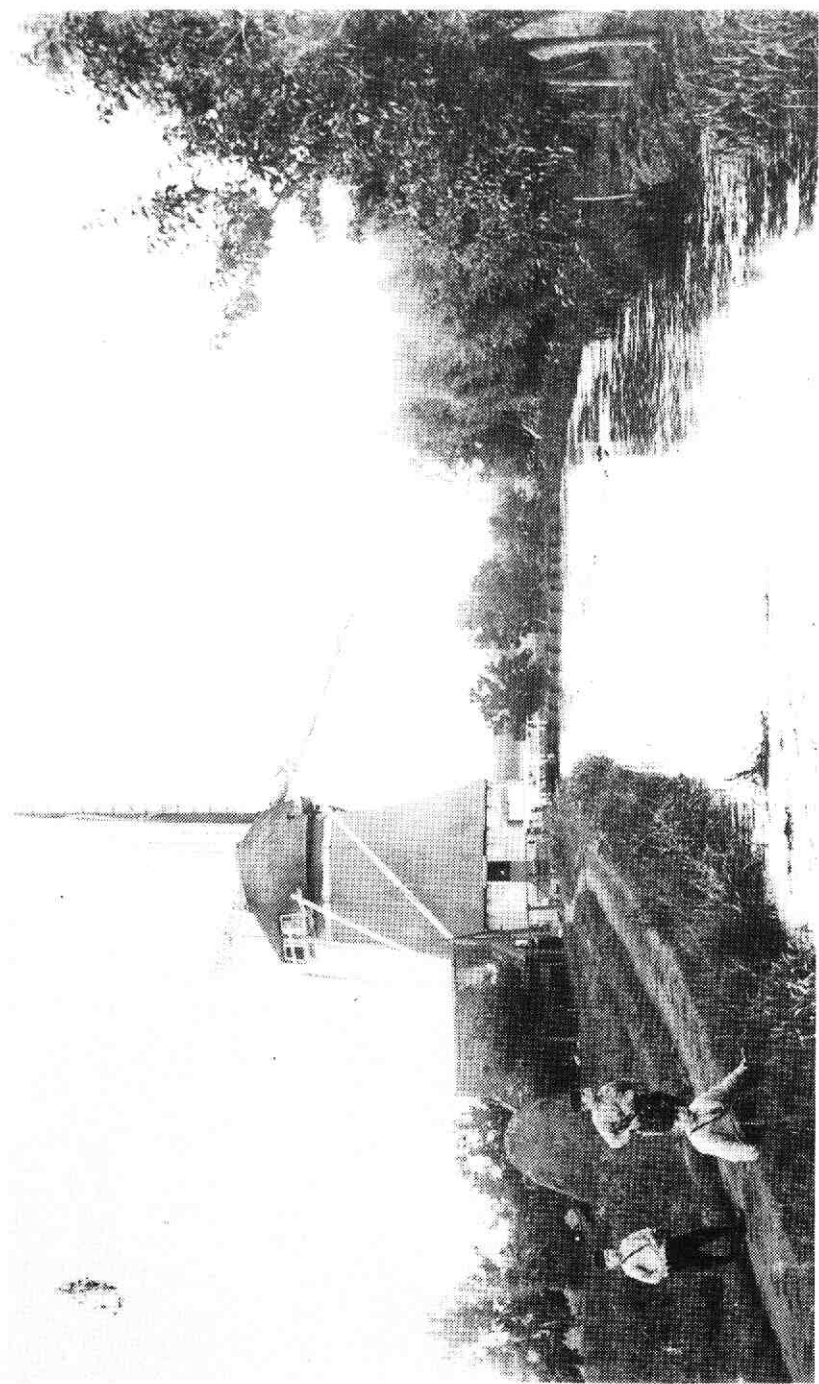
Op 19 juni 1897 werd het station te Abcoude gefotografeerd, dat in 1871 was gebouwd voor de Nederlandsche Rhijn Spoorwegmaatschappij. Het rechthoekige gebouw bestaat uit de begane grond en anderhalve verdieping. Beneden hebben de ruimten voor de stationsdienst rondbogen aan vensters en deuren, terwijl de ramen van de drie woningen op de verdieping -voor de stationschef, de stationswachter en de brugwachter - rechte omlijstingen hebben.

Noten:

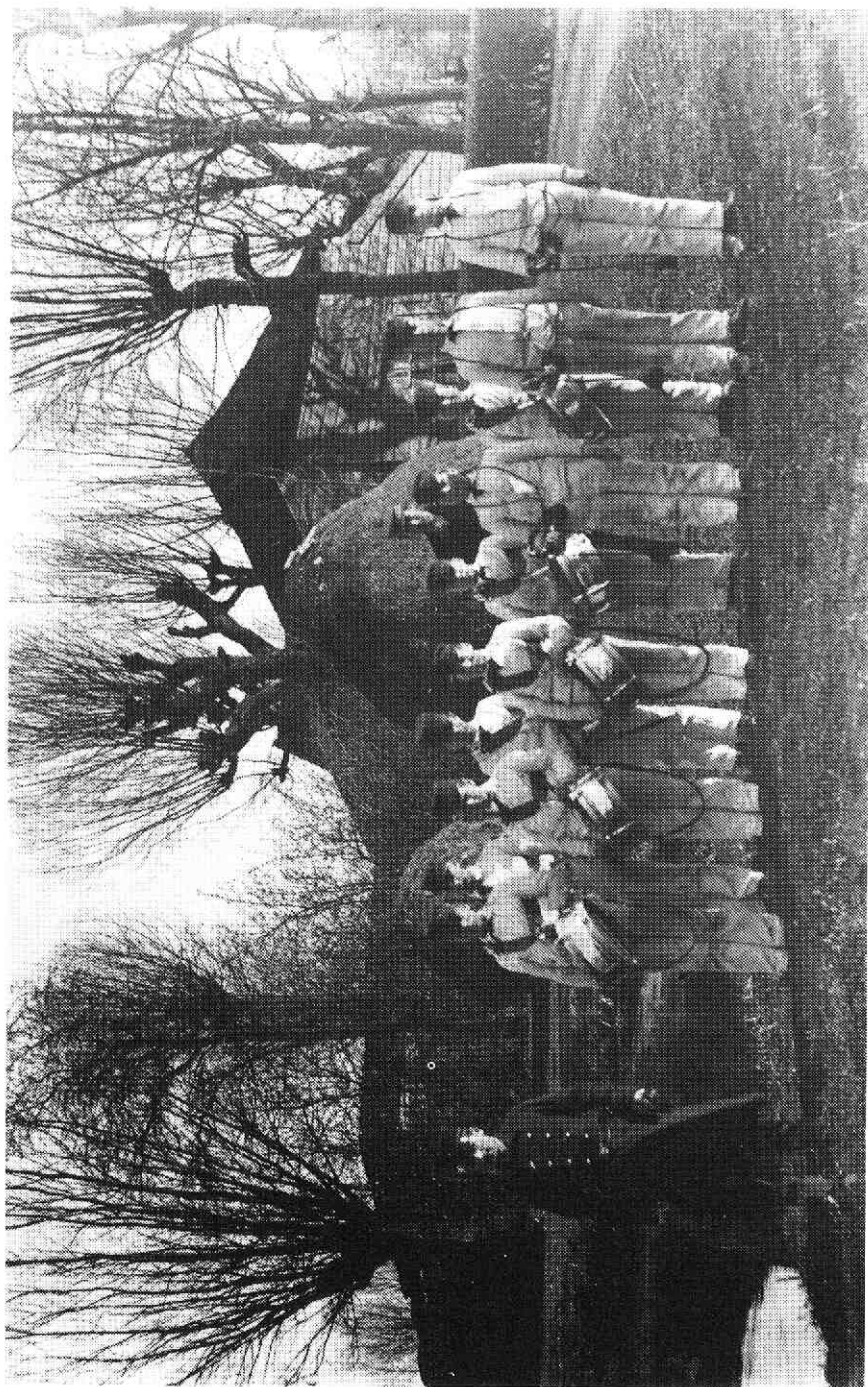
- 1 Amsterdam in de tweede helft der XIXe eeuw gezien door Jacob Olie Jacobsz, een keuze uit zijn fotografieën ingeleid door dr I. H. van Eeghen, Amsterdam 1960.
- 2 Ze werden onder meer gereproduceerd in Jacob Olie, Amsterdam gefotografeerd 1860-1905, samengesteld en vormgegeven door Kees Nieuwenhuijzen met een nawoord van Wim Klinkenberg, Amsterdam 1973. Voor 1975 verscheen bij dezelfde uitgever een kalender met 13 foto's van Jacob Olie 1860-1905. Van 5 november tot 20 december 1975 werd in het Amsterdamse Gemeentearchief een tentoonstelling over Jacob Olie gehouden, zie Ons Amsterdam 1975, blz. 338-340.
- 3 Daar was een boer, die niet op de foto wilde. Die had Jacob Olie al ongemerkt genomen en lachend zei hij: 'Ik heb je nou toch in mijn zak'. Het antwoord daarop luidde: 'Ik heb tenminste mijn ziel niet bezondigd'. In het boekje Abcoude en Baambrugge in oude ansichten door G. Lem, Zaltbommel 1971, zijn de nummers 13, 16 en 24 afkomstig van Jacob Olie. In 1980 verscheen een tweede deeltje over deze dorpen, samengesteld door R. J. Dubbe. Het bevat negen foto's van Olie.
- 4 Zie foto 5 in Weesp in oude ansichten deel 2 door Rob Wilhelm, Zaltbommel 1981.
- 5 J. H. van den Hoek Ostende, De Louise-bewaarschool, in: Maandblad Amstelodamum 1961, blz. 89-92.

Langs het Merwedekanaal in 1891. Het kanaalvak Amsterdam-Nigtevecht was op 1 augustus van dat jaar geopend. Op 1 mei 1893 kwam het gehele kanaal tot Gorinchem gereed. De uitvoering van de werken had geen vier jaar gevergd, zoals de regering bij het indienen van het desbetreffende wetsontwerp in 1881 gemeend had, doch twaalf jaar. Rechts enige karakteristieke dienstwoningen van Rijkswaterstaat.

De molen van de Mijndensche polder aan de Mijndensche dijk even ten noorden van Nieuwersluis gefotografeerd op 17 augustus 1894. Deze schepradmolen was in 1733 gebouwd op de plaats van een eerdere molen. Toen in het begin van de jaren twintig van deze eeuw op mechanische bemaling werd overgegaan werd de molen onttakeld. De laatste molenaar was Arie Versluis, die tevens klompenmaker was. In de zomer van 1971 werd het restant van de romp gesloopt.

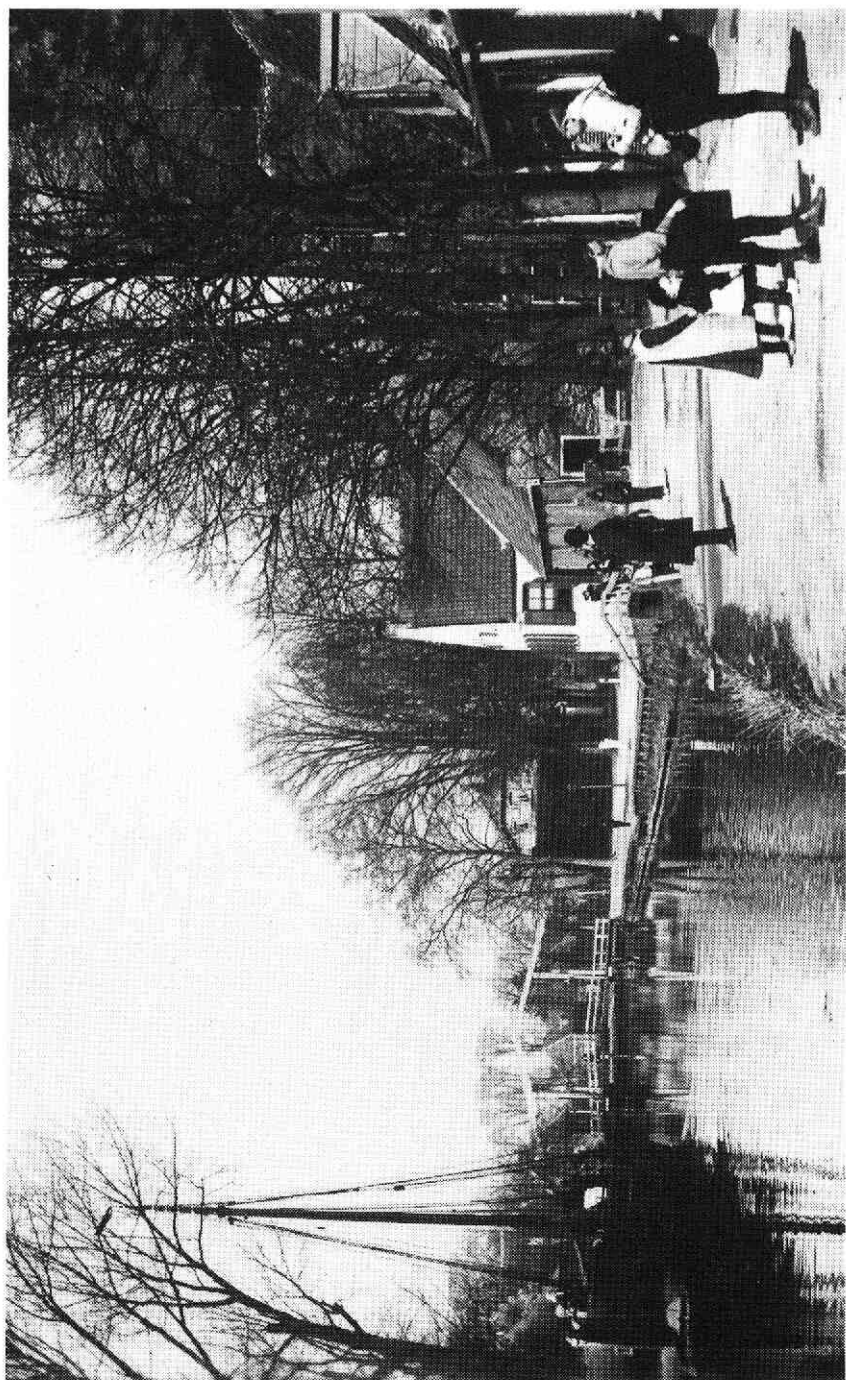
Leerling-tamboers en -hoornblazers van de Pupillenschool te Nieuwersluis met hun instructeur op 17 augustus 1894. De opleiding van jongelieden voor de militaire dienst was in 1877 gevestigd in de kasernen Koning Willem III en bleef daar tot 1896.

Bij Oudaaen omstreeks 1891. De schilderachtige ridderhofstad werd op dat ogenblik blijkbaar niet bewoond, want de luiken zijn gesloten. Het in oorsprong middeleeuwse huis dankt zijn huidige gedaante hoofdzakelijk aan een vernieuwing in het begin van de 17de eeuw.

Kasteel Loenersloot op 30 december 1893, toen het bewoond werd door jhr ir Paulus Hubert Andries Martini Buys (1835-1915), die in 1861 gehuwd was met Magdalena Ferdinanda Maria Del Campo, genaamd Camp (1836-1915). De slotheer was hoofdingenieur bij de Staatsspoorwegen en hoogheerraad van Amstelland. Hij verving de door Hendrik Willem van Hoorn omstreeks 1770 op de toren aangebrachte balustrade met ballen door kantelen, zoals er voordien geweest waren.

De Vecht te Zuilen op 27 maart 1894. In de bomen rechts de na de brand van 31 december 1847 herbouwde Nederlands Hervormde kerk. Ongeveer in het midden de witte gevel van het Regthuis, dat tot 1890 in gebruik was als Gemeentehuis. De heer Biengreber staat rustig te wachten tot Jacob Olie de foto heeft genomen.

Een bloemlezing uit de Jaar- en Excursieverslagen van de eerste 35 jaren.

ter gelegenheid van het 70-jarig bestaan van „Nifstarlake”

Het eerste jaarboekje (1913) bevat een stuk onder de titel „Hoe Nifstarlake tot stand kwam”. Hierin lezen we dat Ds J. W. Verburgt uit Nigtevecht en de heer J. G. Th. Grevenstuk uit Baambrugge de heren G. van Arkel, W. H. Koomans en D. de Zwart (allen uit Abcoude) bereid gevonden hadden zitting te nemen in een voorlopige commissie die als doel had te komen „tot oprichting van eene Vereeniging van belangstellenden in de geschiedenis en oudheidkundige overblijfselen van de Vechtstreek”.

Om na te gaan of hier wel belangstelling voor bestond, besloten de heren gezamenlijk te Abcoude een lezing te laten houden en vond men Ds Verburgt bereid om op de avond van 13 maart 1912 te spreken „over eenige bladzijden uit de geschiedenis van Abcoude” met vertoning van lichtbeelden (lantaarnplaatjes).

Op genoemde avond zette Ds Verburgt na afloop van de lezing aan de vele aanwezigen uiteen wat het doel was van het op te richten genootschap, waarop 2 donateurs, 16 leden en 6 begunstigers werden geworven.

Na een tweede lezing, op 7 mei van dat jaar, welke eveneens druk bezocht werd en waarna nog 3 leden en 5 begunstigers zich aanmeldden, meende de genoemde voorlopige commissie van vijf definitief tot het oprichten van een vereniging te kunnen over gaan en werd een eerste vergadering uitgeschreven. Deze oprichtingsvergadering vond op 13 juli 1912 plaats in Hotel-Restaurant „De wakende Haan” te Abcoude.

Tot voorzitter werd de heer Ds J. W. Verburgt gekozen en tot leden van het bestuur de heren G. van Arkel, D. de Zwart, W. H. Koomans en J. G. Th. Grevenstuk. Nog tijdens deze bijeenkomst werd voorgesteld een excursie te houden en men besloot een tocht te maken naar de Ned. Hervormde Kerken van Vreeland, Kortenhoef, Oud- en Nieuw-Loosdrecht, Loenen, de R.K. kerk te Slootdijk en het Museum van Sypesteyn te Loosdrecht.

Op de vastgestelde dag had de tocht in een aantal rijtuigen plaats. Van de eerst bezichtigde fraaie Hervormde Kerk te Vreeland reed men naar het landhuis „De Wijde Blick” te Kortenhoef alwaar de bewoonster de bezoekers „op de meest vriendelijke wijze in de gelegenheid stelde hare verzameling antiquiteiten te bezichtigen”.

Hierna bezocht men de kerk van Kortenhoef en die van Oud- en Nieuw-Loosdrecht. Van de laatste kerk wandelde men naar het er schuin tegenover liggende Museum van Jhr Van Sypesteyn „die met groote welwillendheid zijne kostbare verzameling en park ter bezichtiging stelde en persoonlijk alles toelichtte”.

Daarna voerden de rijtuigen naar de Hervormde Kerk van Loenen en tot slot bracht men een bezoek aan de R.K. kerk te Slootdijk, waar de conservator van het Aarts-

bisschoppelijke Museum te Utrecht, kapelaan Rientjes, alle gewenste inlichtingen gaf bij een kleine tentoonstelling van kerksieraden en parementen.

Aan deze eerste Niftarlake-excursie hebben in totaal 34 personen deelgenomen en ondanks de regen, die in het begin met stromen neerviel, was de dag zeer geslaagd.

Verdere activiteiten in het eerste jaar van het Genootschap waren een tentoonstelling van oude boeken en prenten, uit de verzamelingen van de bestuursleden, en diverse lezingen.

Dat zich bij een lezing toen wel eens moeilijkheden konden voordoen die we nu niet meer kennen, blijkt uit dit gedeelte van een nabeschouwing: „Ook deze lezing werd door lichtbeelden opgeluisterd, ofschoon vele platen niet vertoond konden worden, omdat de eigenaar van de lantaarn te weinig koolzuur had meegenomen”.

Vrijwel na elk evenement traden nieuwe leden of begunstigers toe en bij de eerste algemene vergadering in de „Kampioen” te Nieuwersluis kon het bestuur er melding van maken dat het aantal leden, donateurs en begunstigers ruim 100 bedroeg.

Volgens de statuten uit die tijd betaalden de leden per jaar ten minste *f* 2,50, donateurs per jaar ten minste *f* 5,— en begunstigers een jaarlijkse bijdrage van *f* 1,—.

Had het eerst verschenen jaarboekje een nogal vrolijke opdruk van een burcht waar om heen bladranken met er boven „Niftarlake” en er onder „1913-jaarboekje”, het tweede kreeg al het wat zakelijker uiterlijk, zoals dat tot op heden vrijwel ongewijzigd gebleven is.

In het jaarboekje van 1914 staat te lezen, dat er op 10 september 1913 als groot jaarlijks evenement een boottocht plaats gehad heeft.

De „Vreeland” voer feestelijk gepavoiseerd van Utrecht langs alle Vechtdorpen om overal deelnemers aan die toch naar het slot te Muiden op te nemen. Hier was ter gelegenheid van Nederlands 100-jarige onafhankelijkheid „allerlei merkwaardigs” tentoongesteld.

Voor het slot werd de eerste Niftarlake-excursie groepsfoto genomen, een gebeurtenis die jaren achtereen plaatsvond, maar die helaas sinds enige tijd in onbruik is geraakt.

Op de algemene (jaarlijkse) vergadering van 8 juli 1914 deelde de heer Willem van Leusden (de kunstschilder uit Maarssen) mee, dat de gemeenteraad van Maarssen besloten had om de koepel van „Nieuw Vechtevoort” aldaar te doen afbreken en verzocht de medewerking van het Genootschap om dit te voorkomen. Het hoofdbestuur richtte een verzoekschrift aan de gemeenteraad met het „verblijdend” gevolg, dat deze op haar besluit terug kwam en mededeelde, dat de gemeente Maarssen geen geld voor herstel kon uitgeven, maar dat er geen bezwaar bestond wanneer Niftarlake daartoe de middelen verschafte.

Niftarlake is daarop helaas niet ingegaan „omdat er wellicht met de herstelling een jaar contributie van al onze leden gemoeid zou zijn. 't Zal dus niemand verbazen, dat het bestuur dit niet aandurfde”.

Nu, bijna zeventig jaar later, verbaast het ons wel, dat deze koepel toch verdween, juist gezien de, ook in verhouding tot die tijd, lage kosten van herstel.

Eén van de nevenactiviteiten van het Genootschap was (en is nog steeds) het verzamelen van boeken voor de zgn. Niftarlake Bibliotheek. Van diverse zijden ontving het bestuur hiervoor geschenken.

Zo schonk bijvoorbeeld de Fa. Verkade en Co te Zaandam in 1915 een geheel gevuld plaatjes album van de Vecht en geheel juist staat daarover in het Jaarboekje van 1916 „Dit kleurige album, dat in lateren tijd een goed denkbeeld zal geven van den tegenwoordigen toestand, werd dankbaar aanvaard”.

Het aantal lezingen werd minder gedurende de mobilisatietijd (1914-1918) en de onderwerpen van de voordrachten waren soms geheel in de geest van die tijd. Zo hield een heuse Generaal-Majoor een lezing over de „Ridderlijke Vecht” en was het onderwerp waarover de kunsthistoricus Prof. W. Vogelsang sprak „Voorstellingen van den oorlog in de beeldhouwkunst”.

Over het vervoer naar een van die lezingen staat geschreven: „Wegens de beperkte communicatie per spoor trokken verschillende leden uit Abcoude, Baambrugge en Loenersloot met een oude tramwagen, met omnibussen en andere vehikels gezamenlijk naar Loenen, waar de aankomst van dezen zonderlingen optocht niet weinig drukte veroorzaakte”.

Jaarboekje 1918 weet te melden, dat de excursie naar Zuilen, die eerst vanwege de mobilisatie was uitgesteld, in 1917 had plaatsgevonden. Hiervoor hadden zich toen meer dan 100 deelnemers aangemeld, waarvan enkelen zich door de regen hadden laten afschrikken. Na nogal wat moeite had men een boot in Utrecht kunnen charteren. Deze vertrok reeds 's morgens om vier uur naar Weesp om vandaar uit naar Zuilen varende de deelnemers in de verschillende dorpen op te nemen.

Uit de beschrijving van het reisje langs de Vecht blijkt, dat zowel het weer als het varen niet mee viel: „Ook ditmaal viel de regen bij stroomen, terwijl de zeewaardigheid en de navigatie aan de bestuursleden soms een zucht ontlokten. Al moest soms een schuit, een schutting of hekje het hier en daar ontgelden, toch liep alles gelukkig goed af en de deelnemers namen alles nogal gemoedelijk op, zoodat, trots regen en averijtsjes, aan boord een opgewekte stemming bleef heerschen”.

Het bezoek aan het slot Zuilen, dat in die tijd nog particulier bewoond werd en niet zoals nu vrij toegankelijk was, deed, volgens de verslaggever, alle spanning van de doorstane vaartocht gelukkig spoedig vergeten.

Dat regen nogal graag viel tijdens de grote excursie bleek ook weer in 1918. Voor deelname aan onder andere een tocht over de Vecht hadden zich bijna 200 deelnemers aangemeld, zodat vrijwel alle Niftarlake leden van toen (er waren er in totaal 193) hiervan hebben „genoten”.

Juist om de regen te ontlopen had men 11 juli van dat jaar als uitgaansdag vastgesteld, een maand vroeger dan gewoonlijk. Toen 's morgens op die datum de jaagschuiten te Breukelen gereed lagen om de deelnemers op te nemen, was de lucht zwaar bewolkt en woei er een geweldige Z.W. wind. Terwijl anders lang voor het vertrek reeds vele deelnemers aanwezig waren, ging de opkomst uiterst traag. Zo traag zelfs, dat het bestuur begon te twifelen of er wel twee jaagschuiten nodig zouden zijn. Gelukkig klaarde het weer op en kwamen deelnemers plotseling bij drom-

men opzetten, zodat toch in beide schuiten geen plaats onbezet bleef en nog op het geplande tijdstip kon worden afgevaren. Toch verliep de tocht niet als verwacht. Men was namelijk met de schipper overeengekomen, dat hij in Oud-Hollands kostuum met korte broek, witte kousen en 'n steekje mee zou gaan, maar de man zal wel zo'n nuchtere Hollander geweest zijn, die wel tegen zo een voorstel ja zei, maar zeker niet voor joker wilde lopen en hij liet zich in het geheel niet zien.

Op de paarden, die de schuiten moesten trekken, was zeker ook het een en ander aan te merken. In plaats van twee flinke paarden, liep er voor de ene schuit een paard gespannen, dat duidelijk de sporen droeg van een gebrek aan haver en voor de andere schuit een hit die door een soort van miniatuur jagertje bestuurd werd. Dit alles voorspelde weinig goeds. De paarden bleken al spoedig niet krachtig genoeg. De jaaglijnen, die kennelijk in lange tijd niet gebruikt waren, braken telkens door, zodat de beide schuiten meermalen door de sterke wind in het riet terecht kwamen en dan met veel moeite en vereende krachten weer in het goede vaarwater getrokken moesten worden.

Anders dan bij de opwindende tocht van een jaar eerder, waarbij het vaartuig op sommige plaatsen de volle breedte van de Vecht nodig had, werden er gedurende deze reis geen zuchten gehoord, maar vonden de deelnemers deze „tegenslagen” juist een aangename afwisseling en er heerste gedurende de extra lange tocht zelfs een vrolijke stemming welke nog verhoogd werd door de aanwezigheid van een clubje Hilversumse gymnasiasten, die op een der schuiten stukjes muziek ten beste gaf. Op die dag bezocht men het kasteel Haarzuilens welks hoogbejaarde bouwmeester Dr P. J. H. Cuypers, die speciaal voor dit bezoek uit Roermond was overgekomen, de rondleiding verzorgde.

In 1918 konden er „vanwege de slechte communicatie” in het geheel geen lezingen gehouden worden.

In het jaar hierop (driemaal is scheepsrecht) waren er weer problemen met het varen. Men had vermoedelijk genoeg van romantische transportmiddelen en koos voor moderne motorboten. De motor van een van deze bleek defect, wat een zo langdurig oponthoud veroorzaakte, dat het twijfelachtig werd of men nogwel bijtijds door sommige sluizen varen kon. Nog net op tijd waren de herstellingen verricht en was men toch in de gelegenheid om o.a. het slot Loenersloot te bezoeken.

Ook in het verenigingsjaar 1919 geen lezingen vanwege communicatieproblemen. „De uitgave van het jaarboekje werd bemoeilijkt door de hoogopgevoerde kosten van drukken, papier enz., dat nu reeds veel meer dan de helft van de contributiën verslindt, zodat men vreesde dat men bij toenemende stijging zelfs gedwongen zou kunnen worden het verschijnen van het boekje te moeten staken”.

Bijzonder aardig moet de jaarlijkse vergadering van 18 juni 1920 te Utrecht ten huize van het bestuurslid Jhr Lampsins van den Velden zijn geweest waar men na afloop van de vergadering „nog geruimen tijd gezellig bijeen bleef in den tuin, waar een muziekkorps verschillende stukken zeer verdienstelijk ten gehore bracht”.

Ondanks de hoge kosten verscheen er in 1920 en de daarop volgende jaren toch een jaarboekje, zodat de leden niet verstoken bleven van de daarvoor ingezonden arti-

kelen die met graagte gelezen werden en vanaf het eerste jaarboekje van hoog gehalte bleken.

Toen het Oudheidkundig Genootschap in 1923 haar 10-jarig bestaan herdacht, telde de vereniging 182 leden en maakte men er in het jaarboekje voor het eerst extra melding van, dat het steeds moeilijker werd om sprekers te vinden die belangeloos hun medewerking verleenden.

Dat het ook met de maaltijd op een excursiedag wel eens anders kon lopen dan men gedacht had, blijkt uit het volgende.

Tijdens de excursie op 8 augustus 1923 maakte men gebruik van de stoomtram van Muiden naar Muiderberg waar de koffietafel voor de deelnemers besteld was. Aangezien de trein echter met grote vertraging aankwam „waren andere liefhebbers ons reeds voor geweest en moesten de meesten ongetroost vandaar weer vertrekken”.

Gelukkig blijkt uit de verslagen van de volgende verenigingsjaren, dat men bij de evenementen steeds minder last van dit en ander soort tegenslagen had.

In 1932 werd het 20-jarig bestaan van Niftarlake herdacht met o.a. een bezoek aan Queekhoven en Nijenrode. Tachtig deelnemers hadden zich hiervoor aangemeld en „met de salonboot, die daarvoor was gerequireerd werd eerst een tocht op de Vecht gemaakt”.

Op Queekhoven werden onder leiding van de eigenaar, de heer C. W. Matthes, de tuinen bezocht die gezien de vrij uitvoerige beschrijving in het boekje van 1932 ook toen schitterend moeten zijn geweest. Bij de vijvers aangekomen „waren de visschen zoo welwillend zich op verzoek van hun Heer aan het publiek te vertoonen”. Tijdens de rondleiding op Nijenrode, bij de legendarische heer Onnes van Nijenrode, zag men ondermeer „tegen 't goudleeren behang der wanden de doeken van de beroemdste Hollandsche Meesters uit de gouden eeuw: Rembrandt, Sal. Ruysdael, Jan Steen, Frans Hals, Jan van Goyen en vele anderen”.

In de volgende jaren bezocht men o.a. het paleis Soestdijk (in het voorjaar) dat in die tijd 's zomers diende als verblijf van Koningin Emma; het nieuwe Raadhuis van Hilversum, waar men in de Burgerzaal zeer onder de indruk kwam toen vernomen werd dat van de rij zuilen daar elke zuil bekleed was met wel 1000 tegels à f 1,— per stuk en bezichtigde men het prachtige kasteel Zuylenstein bij Leersum, dat enkele jaren later (in 1945) per vergissing door de geallieerden tijdens een bombardement verwoest werd.

In het jubileumjaar 1937 telde Niftarlake bijna 200 leden. Er verscheen een extra dik jaarboekje met opdruk in zilver. De nog steeds bestaande en zeer actieve dochtervereniging „De commissie voor de Vecht en het Oostelijk en Westelijk Plassengebied” werd opgericht, welke zich in het bijzonder ten doel stelt op te komen voor het behoud van het natuurschoon in ons gebied. In het bijzonder stelt de commissie zich te weer tegen de ontsiering van de Vecht.

De feestelijke herdenkingsbijeenkomst vond 22 juni 1937 op Nijenrode plaats in te-

genwoordigheid van o.a. de voorzitter Mr Dr J. W. Verburgt en de secretaris, de heer J. G. Th. Grevenstuk die beiden sinds het ontstaan ononderbroken in functie waren geweest.

In het volgende jaar overleed de secretaris en hij werd opgevolgd door zijn dochter Mej. W. F. Grevenstuk.

Tijdens de jaarvergadering in 1939, net als nu nog gebruikelijk is, gehouden in het onvolprezen „Hotel de Kampioen” te Nieuwersluis, werd er nogal wat ophef gemaakt over de zgn. spelling Marchant.

Enkele leden waren daarover nogal ontstemd en verscheidenen onder hen vonden dat het „niet op den weg van ons Oudheidkundig Genootschap ligt, om de nieuwe spelling te schrijven en dat het oude bij ons gehandhaafd moet blijven”.

Eén en ander blijkt het gevolg van een artikel dat in het jaarboekje van 1938 was opgenomen in de „nieuwe spelling”. De schrijver van het stuk, die aanwezig was, trok het boetekleed aan en beloofde als de vergadering dit wenste „zich in het vervolg gaarne te houden aan het oude”.

Dit wenste de vergadering en besloot „dat bij inzending van artikelen voortaan zal kenbaar gemaakt worden, dat het ons Genootschap aangenaam zal zijn, alleen artikelen in oude spelling (de Vries en te Winkel) te mogen ontvangen, en dat wij vertrouwen dat alle inzenders aan dezen wensch, willen voldoen”.

Zo waren toen de regels en zo diende het spel gespeeld te worden.

Oorlog of geen oorlog, op een stralende excursiedag, 25 juli 1940, bezochten vele leden gezamenlijk Amsterdam, waarvan een uitgebreid verslag verscheen in het jaarboekje. De verslaggever van de excursie wist over de maaltijd, die men in die al wat schrale tijd belangrijker vond dan ooit, te melden „Wat de kooktooverkunst ons wist voor te zetten, valt met geen pen te beschrijven. 'k Zal hiertoe ook geen moeite doen, omdat ik vrees voor ongelukken, want het lijkt mij niet onmogelijk, dat bij eenige uitwijding over dezen maaltijd de thuisblijvers in dezen distributietijd van verdriet zouden sterven”.

In het jaarverslag van 1941 wordt melding gemaakt, dat door Polygoon een film van de Vechtstreek zou worden opgenomen en enkele leden stellen voor hiervan een copie voor Niftarlake te laten vervaardigen.

In 1943 verscheen vanwege de grote papierschaarste het dunste jaarboekje. In dit „schriftje” staat over de film te lezen „dat deze nog niet is vrijgegeven door de autoriteiten. Het is een goed stuk werk met goede muziek”.

Omdat in de volgende jaarboekjes niets meer staat over deze film en Niftarlake niet beschikt over een copie, is nu, zo'n veertig jaar later een kleine speurtocht naar de huidige verblijfplaats ondernomen. De film met als titel „De schoone en Historische Vecht” werd gevonden en wel bij Cine-Centrum te Hilversum.

Jammer genoeg is hij daar alleen in negatief aanwezig en bleken de kosten voor het omzetten ca. f 4.000,— te bedragen, zodat we eerst wat zullen moeten sparen voor hem te kunnen vertonen.

Ondanks de bezetting werd er zowel in 1943 als in 1944 toch een excursie gehouden,

maar er is geen sprake meer van lezingen en in 1944 verscheen er zelfs geen jaarboekje.

Vanwege o.a. het gebrek aan vervoersmiddelen, kon er in 1945 noch een excursie noch een jaarvergadering gehouden worden.

In 1946 is er alleen weer sprake van een jaarvergadering.

Toen Niftarlake in 1947 half zo oud was als nu, werden er 291 leden geteld, meer dan ooit te voren en legde de voorzitter, Mr Dr J. W. Verburgt, zijn functie neer. Hij werd opgevolgd door onze huidige ere-voorzitter, Mr Dr N. J. C. M. Kappeijne van de Coppello.

Het Oudheidkundig Genootschap Niftarlake begon aan zijn tweede bloeiperiode waaraan vooral de latere secretaris Jhr P. H. A. Martini Buys veel heeft bijgedragen.

VreedenHoff, Winter 1982

A. J. A. M. Lisman

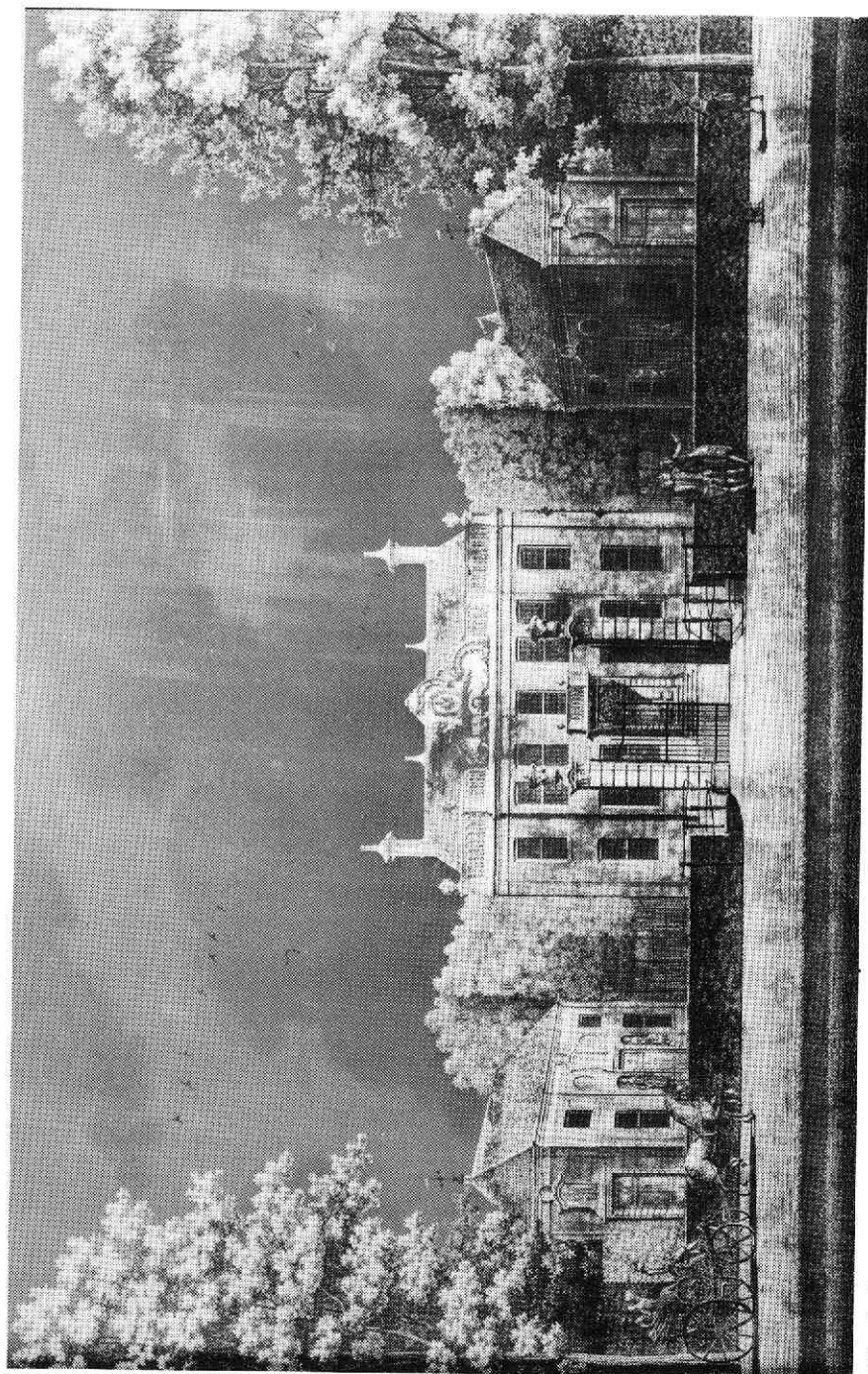
Boekwerk „Plaatsen aan de Vecht en de Angstel”

Uit een nadruk van de eerste editie zijn voor leden van Niftarlake nog een beperkt aantal exemplaren beschikbaar tegen betaling van f 70,— per afgehaald boek. Toezending kost f 7,50 per boek.

Afhalen kan geschieden op Nieuwerhoek, Rijkstraatweg 78 te Loenen. Betaling op banknummer 65.74.11.698 van Stichting Plaatsen aan de Vecht te Loenen bij de N.M.B. aldaar. Giro van de bank: 95995.

Daar het boek vrijwel uitverkocht is wordt aan een tweede editie gewerkt. Diegenen die op- en aanmerkingen hebben of aanvullingen kunnen verstrekken worden uitgenodigd deze aan de heren Lisman en Munnig Schmidt te doen toekomen.

Uw medewerking zal op hoge prijs gesteld worden.

Vijverhof van de straatzijde, 1775, door J. Zeuner (1724-1814). Schildering achter glas in goud, zilver en encre in bezit van H. Stiefels, Rupelmonde.

Twee onbekende afbeeldingen van 'Vijverhof'

Op 7 november 1978 kwamen bij het veilinghuis Sotheby Mak van Waay te Amsterdam twee achter-glasschilderingen van Jonas Zeuner (1724-1814) in de veiling.

Zij stellen voor de land- en de Vechtzijde van de toenmalige buitenplaats 'Vijverhof' te Nieuwersluis op de grens met Breukelen. De schilderingen hangen nu op 'Rupelmonde' te Nieuwersluis.

Beide schilderingen zijn gesigneerd 'Zeuner inv. 1775'. De kleuren zijn zilver, goud, blauw en zwart. Zoals op bijgaande afbeelding - landzijde - te zien is, is de schildering zeer gedetailleerd. Elke steen van de gebouwen is weergegeven. In het halfronde raam boven de voordeur is een waarschijnlijk smeedijzeren halve bloemvorm aangebracht met in elk van de bloembladen een sierlijke letter 'V'.

De versiering van het fronton lijkt in een overgangsstijl van Lodewijk XIV naar Lodewijk XV te zijn gedaan.

De afbeelding van de Vechtzijde toont een vijf traveeën brede gevel, terwijl die aan de landzijde zeven traveeën breed is. Aan de Vecht staat een tuinhuis met vierkant grondvlak en een puntdak. Een balkonnetje met sierlijk smeedwerk aan de waterkant kan door openslaande deuren worden betreden. Naast dit tuinhuis ligt een schuithuis haaks op de rivier. Het wordt door een houten traliehek afgesloten. Fraai geschoren hagen omsluiten een Franse tuin, waarin vier grote siervazen op sokkels staan. Mevrouw dr C. C. van de Graft, die in 1943 een proefschrift over Agnes Block, de stichteres van Vijverhof schreef, kende deze afbeeldingen nog niet. Aan dit boek ontleen wij dat na de dood van Agnes Block de buitenplaats door Samuel Teixeira werd gekocht. Zijn dochter Ribca - gehuwd met haar oom Benjamin Teixeira - moderniseerde en vergrootte het huis in 1718, nadat zij het in 1717 van haar vader had geërfd. Gezien de stijl van de versieringen op de schilderingen zijn deze uit haar tijd. In 1719 beelde Stopendaal het af voor De Zegepralende Vecht. Waarschijnlijk bouwde zij het brede voorhuis aan de landzijde aan het reeds bestaande blokvormige huis.

De bewoners in 1775 en derhalve de waarschijnlijke opdrachtgevers voor de schilderingen waren Catharina van Lennep en haar man Thomas Leonard de Vogel. Zij had de plaats geërfd van haar zuster Suzanne Straalman-van Lennep, wier schoon en stiefvader Abraham Straalman de plaats in 1728 van de Teixeira's had gekocht. In Amsterdam bewoonde het echtpaar De Vogel het huis Herengracht 472.

De schilder J. Zeuner werkte op spiegelglas, dat aan de achterzijde werd verzilverd in de lucht-partijen en verguld in de overige. De voorstelling werd in spiegelbeeld door het metaallaagje gegraveerd en vervolgens afgedekt met zwarte verf. Op de niet met zilver of goud bedekte delen werd met water- of olieverf kleur opgebracht, die later eveneens met zwart werd afgedekt.

Verscheidende stadsgezichten en landschappen van zijn hand zijn bekend, zoals van de Plantage Middenlaan. Het was ooit in Natura Artis Magistra te Amsterdam te bewonderen. Verder 's Lands Zeemagazijn en het Singel bij de Munt, welke laatste in het pand Koningsplein 3 te Amsterdam hing. Ook het Huis ten Donck te Ridder-

kerk werd door hem afgebeeld. Een gezicht op het huis en één van een deel van de tuin hangen op het huis.

Onlangs werd een afbeelding uit 1791 van een onbekend landhuis gereproduceerd in 'Country Life'.

De situering daarvan in een heuvelig landschap is Engels. Benezit meldt dat Zeuner in 1778 in Londen heeft geëxposeerd. Werk van hem is daar in het Victoria and Albert Museum te vinden. Ook in het Kunstmuseum te Düsseldorf hangt werk. Het Rijksmuseum te Amsterdam bezit zes schilderijen, waaronder één van Vreeland naar een tekening van Jan de Beyer (1703-ca 1785).

E. Munnig Schmidt.

Loenen 1982

Literatuur:

- Amstelodamum Maandblad 1925, blz. 40, 48 en 56
- Catalogus Sotheby Mak van Waay nr 292, blz. 59 nr 133.
- Kramm dl. II L-Z 1860 blz. 1900.
- Creemers, C., 'Groen' maandblad nr 3 1977, blz. 77 en 81.
- Agnes Block, 1943 door dr C. C. van der Graft.
- Country Life, 12 februari 1981, blz. 71.
- Benezit, E., Dictionnaire des peintres, Sculpteurs, dessinateurs et graveurs Tome 10 (1976) blz. 885.
- Tromp, H. M. J., Journal of Garden History vol. 1, nr 4, blz. 357, 358 en 359.
- Alle schilderijen van het Rijksmuseum te Amsterdam. Volledige geïllustreerde catalogus 1976, blz. 620.

Een aantal gegevens werd door de heer A. J. A. M. Lisman bijeengebracht, waarvoor mijn dank.

De oude luidklok in de toren van de Nederlandse Hervormde Kerk te Wilnis (Utr.)

In de Nederlandse Hervormde Kerk te Wilnis (Utr.) hangt nog steeds en doet nog steeds dienst een merkwaardige bronzen luidklok uit het jaar 1541: hoogte 108 cm en diameter 170 cm. Tot voor een paar jaar was er maar weinig over bekend. Het *opschrift* werd (min of meer nauwkeurig) enkele malen gepubliceerd. Er staan twee *wapens* op en bovendien twee *afbeeldingen*.

a) *Het opschrift*: Dit bestaat uit één volle regel bovenaan rondom de klok en daar-
onder nog een kort regeltje. Dit alles in gothische letters van 2½ à 3 cm hoog. Het
luit:

SANCTA URSULA IS MIJNEN NAME / MIJ GHELUT IN GODE BEQUAME
/ JAN WAGHEVENS MAEK MIJ INT JAER ONS HEREN XV^CXLI / HENRI-
CUS VAN MERODE HEER TOT PITERSCHEM.

BEMIJNT GOD BOVENAL.

b) *De twee wapens*. Beide zijn gevierendeeld

Het eerste heeft in 1 en 4: vier palen;

in 2 en 3: een klimmende éénstaartige leeuw op een schild, met
blokjes bezaaid.

Het tweede heeft in 1 en 4: een klimmende éénstaartige leeuw;

in 2 en 3: een klimmende tweestaartige leeuw.

c) *De twee afbeeldingen*. De eerste stelt *Johannes de Doper* voor met op de lin-
kerarm het Lam Gods, waarnaar hij wijst, de tweede de *Aanbidding van het Godde-
lijk Kind door de Drie Koningen*. Deze laatste in een omlijstende rechthoek.

Toevallig kwam mij ongeveer een jaar geleden een klein artikeltje onder ogen, ge-
drukt in Limburg in 1879, in de eerste jaargang blz. 60 van het Tijdschrift 'DE
MAASGOUW', en getiteld: KLOKINSCHRIFT. Het ging warempel over de klok
in de dorpstoren van **Wilnis**, welke op 15 augustus 1876 was ingestort. Het is niet
ondertekend. De schrijver van die ± 40 kolom-regels was slechts oppervlakkig inge-
licht. Hij moet de tekst uit een slordige herinnering hebben neergeschreven.

Er staan maar liefst 14 foutieve lezingen in. Men gelieve te vergelijken:

IN 'DE MAASGOUW';
SANTA URSULA IS MYN NAME
MYN GELUYT SY GOEDE BEQUAME
JOAN WAGHEMS MAEKTE MY ANNO 1572
JOAN HEINRICH VAN MERODE
HEER TOT PETERSCHEM.

JUISTE TEKST:
(zie boven)

☀ Sancta uelula
(IS MIJNEN NAME MI GHELUTIN GODE BEQUAME)

van waghewens (MAEK MIJ)
(INT JAER)
ons ☀ heren xv^c xli
Henricus van merode
heer tot ✦ piterschem

Gedeeltelijke weergave van het klokinschrift.

Toch heeft het bijstaand kommentaar mij gewezen, waar ik verder moest zoeken om wat meer over de klok te achterhalen.

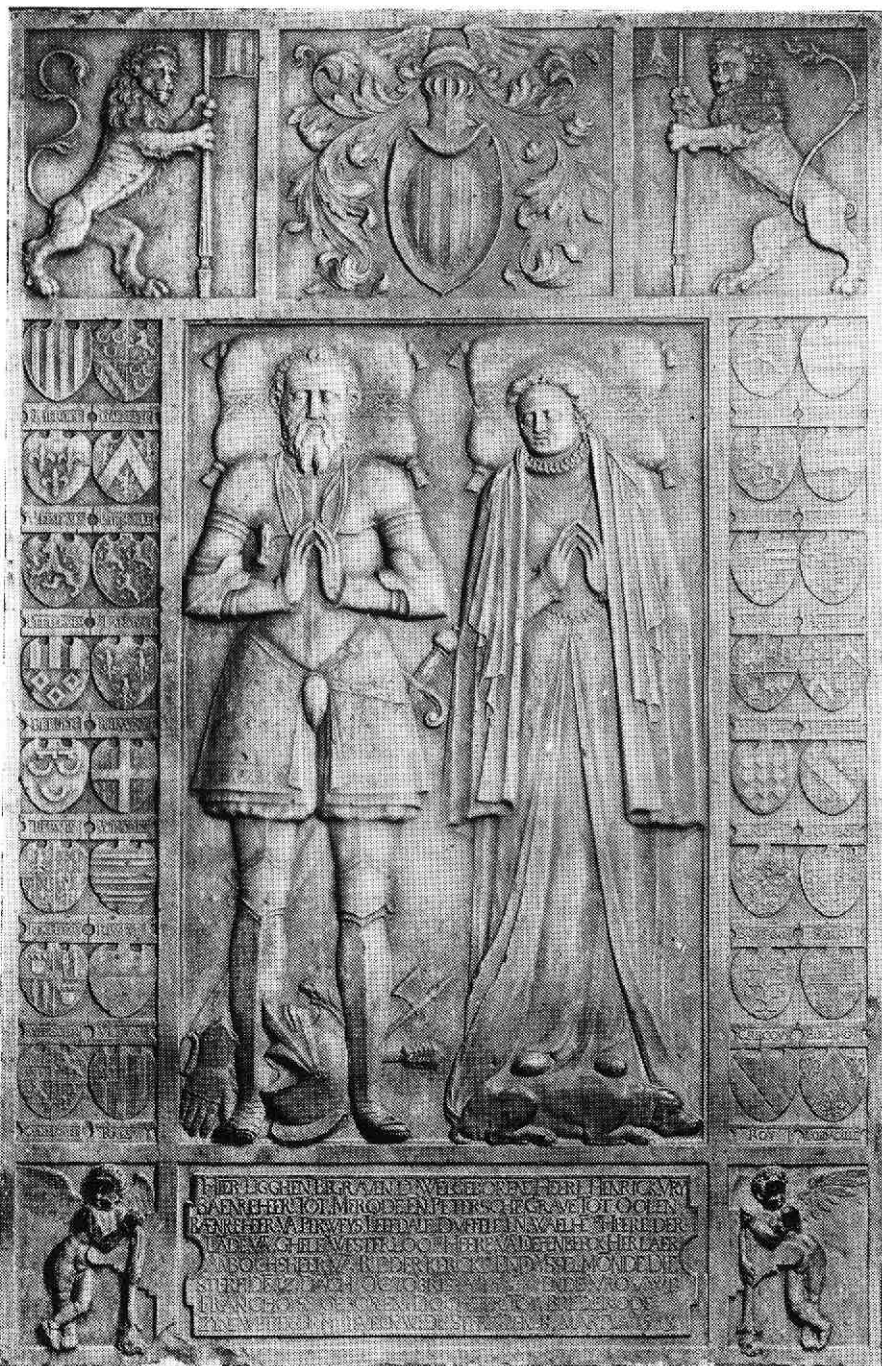
1. Wie was die Henricus van Merode, heer tot Pitserschem?

In 1974 verscheen een boek over 'De vorsten van Merode in de middeleeuwen', in het Duits door Hans Domsta, stadsarchivaris van Düren. 1)

In de toegevoegde chronologisch opgestelde lijst van de afstamming had ik al spoedig de enige ware Hendrik gevonden, te weten: *Heinrich*, geboren omstreeks 1503 uit het huwelijk van Richard, Rijksvrijheer van Merode van Pitsersheim met *Margaretha van Horn*. De band van deze familietak van Merode met Pitsersheim, kwam vier geslachten eerder tot stand toen zijn overgrootvader Richard II, Heer van Merode en Frenz, op 14 juli 1410 trouwde met Beatrix van Pitsersheim. Onze Henricus huwde in 1525 met *Françoise van Brederode*.

Bij **Domsta** vindt men ook hun grafsteen afgebeeld. Henricus had deze voor hen beiden laten maken, toen zijn vrouw op 8 maart 1553 was overleden. Zij zijn er beiden op afgebeeld. Het grafschrift luidt:

HIER LIGGHEN BEGRAVEN DE WELGEBORENE HEERE HENRICK
VRIJ BAERE HEERE TOT MERODE EN PETERSCHE GRAVE TOT
OOLEN BAENREHEER VAN PERWEYS, LEEFDAL, DUFFELE EN
WAEHLE ETC. HEERE DER LADE²) GHELE WESTERLOO ETC.
HEERE VAN DIEPENBEECK HERLAER AMBOCHSHEER VA RID-
DERKERCKE ENDE YSELMONDE DIE STIERF DE 12 DACH OCTO-
BRIS A° 1564 ENDE VROUWE FRANCHOYSE GEBOREN DOCHTER
TOT BREDERODE ZIJNE WETTIGE HUYSVROUWE STERF DEN 8
MARTY A° 1553.

Grafsteen van Henricus van Merode († 1564) en zijn Huysvrouw Françoise van Brederode († 1553) te Lanaken (Belg.-Limburg).
 Copyright ACL-Brussel.

De grafsteen is tegenwoordig nog te zien. Oorspronkelijk lag hij in de abdijkerk van de Cistercienserzusters van *Hocht*.

Later kwam hij terecht in de parochiekerk van *Lanaken*, (Belgisch Limburg), waar hij thans in de muur is ingemetseld. Deze parochiekerk heeft als patrones of beschermheilige Sint URSULA, welke naam ook aan de klok is gegeven. De afgebroken abdijkerk lag overigens in dezelfde gemeente.

Op de grafsteen staat o.a. dat Henrick 'vrijbaenre Heer' tot Merode was. Dat 'vrijbaenre Heer' of 'Baenre Heer' is afgeleid van 'banier'. Het was oudtijds de titel van een edele, die het recht had zijn welgeboren mannen onder zijn eigen banier ten strijde te voeren.

Hendrik diende bij de machtige keizer Karel V en nam tijdens zijn leven vele voorname posities in. Door zijn huwelijk met een Brederode koos hij de partij van de edelen tegen Spanje en nam deel aan het vermaard eetmaal van de Geuzen in het huis van Floris van Culemborg. Hij stierf echter als katholiek.³⁾

II. Nadere bijzonderheden omtrent Françoise van Brederode

Zij was een dochter (derde kind) uit het eerste huwelijk van WALRAVEN II VAN BREDERODE, Reinoutszoon, Opperhoutvester van Holland, die in 1492 in het huwelijk trad met Margaretha VAN BORSSELEN, Wolfertsdochter van der VEERE EN VLISSINGEN. Zij stierf in 1507.

Walraven (ook Waleram) hertrouwde in 1508 met Anna van NIEUWENLAER. Deze schonk hem, naast de vier uit het eerste huwelijk, nog vijf kinderen, o.a. als laatste Margaretha. Dat moet omstreeks 1514 zijn geweest, want in 1531 werd deze - 17 jaar oud - als vorstin-abdis van de hoog-adellijke Rijksabdij van Thorn (L) gekozen. Wegens haar jeugdige leeftijd was zij eigenlijk nog niet kiesbaar. Haar keuze moest aan de Paus worden voorgelegd. De goedkeuring kwam op 7 augustus 1531, met dispensatie wat de leeftijd betreft. Zij moest eerst een half jaar als 'voorlopige abdis' fungeren. Een soort proeftijd dus. Daarna zou zij in het volkomen bezit van haar waardigheid en macht worden gesteld door twee daartoe aangewezen personen: de proost van Sint Salvator te Utrecht en de deken van Sint Paulus en Officiaal te Luik. Margaretha nam bezit op 18 mei 1532.⁴⁾ En hier komen we opnieuw met de Merodes in aanraking: Françoise, de echtgenote van Hendrik van Merode, halfzuster van de jeugdige abdis Margaretha. De abdis had, mogelijk onder invloed van Françoise en haar man, al spoedig twee jonge dochttertjes van hen met een prebende van Thorn begiftigd. Volgens L. Heere, o.s.c. waren de twee bevoorrechte 'stiftdametjes' - *Margaretha* en *Anna*, respectievelijk het vijfde en zesde kind van Hendrik en Françoise - in 1532 hoogstens drie of vier jaar oud. Het kapittel van Thorn kwam hiertegen in verzet. Het was niet de eerste keer dat de graad van adel der Merodes te laag werd geoordeeld om deel van het kapittel te mogen uitmaken. De zaak werd opnieuw onderzocht. En, mogelijk weer onder de invloed van de machtige Henricus, was de uitslag ditmaal gunstig. Men kwam tot de conclusie dat de kandidaatjes 'van *goeden* vrijen baenderheeren afstamden van acht enckelen ende quartieren'⁵⁾. In die tijd van verval gaven dikwijls andere dan religieuze motieven de doorslag. Abdis Margaretha van Brederode bestuurde jaren lang haar vorstelijke Rijksabdij. Zij stierf op 2 januari 1577. Haar graf kwam in de abdijkerk van Thorn te liggen.

Hoewel de steen verloren gegaan is, is de tekst die er op stond bewaard gebleven:

HYER LEYT BEGRAVEN MARGRETE
DE BREDERODE. ABDYSSE VAN
THOOR^o DEWELCKE GEREGEERT
HEEFT ACHT EN DERTYCH JAER
SONDER DEUT VAN DES
LANDTS COSTEN.

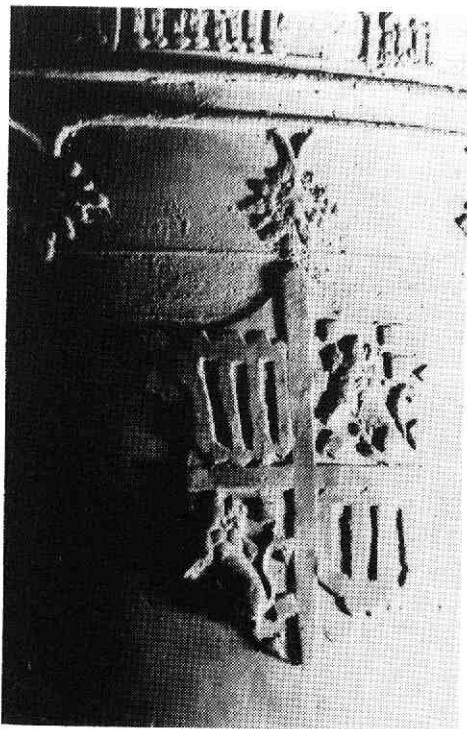
III. De wapens op de Wilnisser klok

Zoals in 't begin is gezegd staan er twee wapens op de klok:

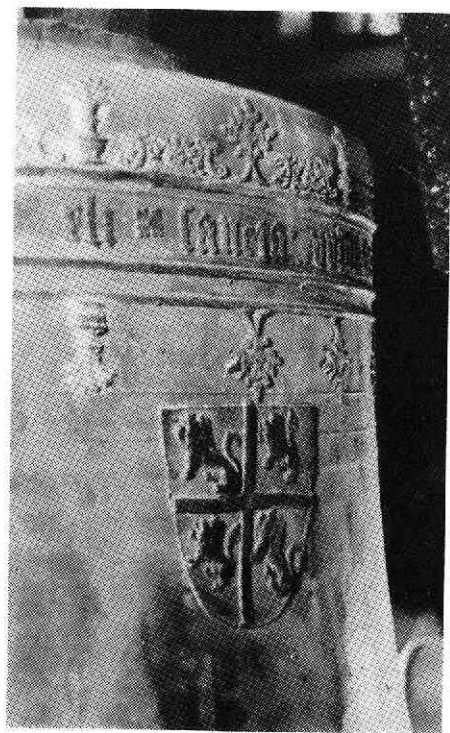
het eerste is het familiewapen van Henricus van *Merode* tot *Piterschem*, de gever van de klok. Het is gevierendeeld en heeft:

in 1 en 4: in goud vier rode palen (van *Merode*),

in 2 en 3: een zilveren klimmende leeuw op rood veld, bezaaid met zilveren blokjes (*Piterschem*).

Wapen van Merode-Pitershem

Wapen van v. Brederode-v. Valkenburg

Het tweede is het familiewapen van *Brederode* en heeft:

in 1 en 4: in goud een blauwgetongde en genagelde éénstaartige rode leeuw (Holland),

in 2 en 3: een rode dubbelstaartige (of soms breder uitgeplumde éénstaartige) leeuw, geklauwd, getongd en gekroond van goud, op zilver veld (Valkenburg).

Dit is eveneens een alliantie of verbinteniswapen. De oudst bekende verbintenis tussen Brederode en Valkenburg klimt op vóór 1340, toen op 21 april

DIRK III, Heer van Brederode, Heer van Gennep, huwde met
BEATRIX van Valkenburg.

Dirk overleed in 1377, Beatrix vóór 1354.

Men zou eigenlijk hebben verwacht dat Françoise van Brederode in dit alliantiewapen gevoerd zou hebben:

in 1 en 4 :de hollandse leeuw van *Brederode* en

in 2 en 3 :het wapen van haar moeder: in zwart een zilveren dwarsbalk (*van Borssele*).

Ja, die edellieden waren niet allemaal zulke brave jongens. De vader van Françoise, Walraven II van Brederode, had zijn eerste bruid, Margaretha van Borssele, meegevoerd tegen de wil van haar vader, Wolfert van Borssele, Heer van Buchan; de moeder was Charlotte van Bourbon. Het huwelijk ging toch door. Maar vader Wolfert was zo verontwaardigd dat hij aan de toekomstige kinderen van die twee het recht onthield om Van Borssele in hun wapen te voeren. Vandaar dat Françoise heeft teruggегrepen naar het oude wapen 'van Brederode van Valkenburg', dat ook het wapen van haar vader Walraven was. Ditzelfde wapen was ook gekozen door de latere abdis van Thorn, Margaretha van Brederode, halfzuster van Françoise, uit het tweede huwelijk van haar vader met Anna van Nieuwenaer. Dit blijkt uit de munten die zij als abdis liet slaan en uit haar zegel. Het tegenwoordig dorp Grathem (L), dat op het gebied van Thorn lag, kreeg eertijds van haar het recht om dit wapen in het schepenzegel te plaatsen. Men vindt het thans nog in het dorpswapen terug.⁷⁾ Zo staan de beide wapens van Henricus van Merode en van Françoise, de Geveer en zijn Vrouwe, op de oude klok.

IV. De afbeeldingen op de klok

1) SINT JOHANNES DE DOPER. - Aangezien in 1541 alles nog katholiek was, lijkt het mij haast vanzelfsprekend dat de geveer van de klok de beeltenis van de beschermheilige der parochiekerk van Wilnis, Johannes de Doper, er op liet aanbrenge. De vertrouwde voorstelling: Johannes met het Lam op de arm.

2) DE AANBIDDING VAN HET GODDELIJK' KIND TE BETHLEHEM DOOR DE DRIE KONINGEN. Als reden hiervoor heb ik alleen een vermoeden dat dit in verband staat met Keulen, waar vanouds de Drie Koningen bijzonder werden vereerd, en wellicht ook in de omgeving. Aan Henricus van Merode kan dit niet onbekend zijn geweest. Hij heeft ze zelf mogelijk ook vereerd. Men kan het geheel in tweeën verdelen:

Afbeelding van Johannes de Doper op de Wilnisser klok uit 1541

a) beneden, van links naar rechts: twee staande Koningen, beiden met hun gave in de hand; vervolgens een knielende Koning, die aan het Goddelijk Kind zijn geschenk aanbiedt; en dan Maria, die neerzit op een bank, met het Kind op haar schoot. Naast het hoofd van Maria staat een soort 'huismerk', als persoonlijk teken van de maker. Boven Maria het dak van de stal en langs de rand naar beneden drie sterren. Als verbinding met het bovengedeelte: een z.g. *Genadestoel*, d.i. een afbeelding van de H. Drievuldigheid: God de Vader, met kroon op het hoofd, houdt ons in zijn uitgestrekte armen zijn Zoon voor, die stervend aan het Kruis hangt, terwijl boven het gebogen hoofd van de Verlosser, op de borst van de Vader, een Duif is aangebracht, als zinnebeeld van de Heilige Geest. Aldus worden Menswording en Verlossing, Begin en Voltooiing van Christus' heilswerk samengevoegd.

b) In het bovengedeelte is, helaas, maar weinig zekers aan te wijzen. Links is nog een staande man met een open boek in de handen te onderscheiden. Is het een profeet uit het Oude Verbond? Boven het hoofd van God de Vader lijkt een engel te zweven, ietwat hoger een soort ornament. Rechts nog een man met puntig hoofddekseel? Misschien kan hierover later nog meer licht komen.

Wat tenslotte het zinnetje: *Sancta Ursula is mijnen name*, in het randschrift op de klok aangaat, dat kan niet anders dan in verband staan met de Patrones of Beschermheilige van de oude parochiekerk van Lanaken. Pitserschem lag op het gebied van die parochiekerk.

V. Wie was Jan Waghevens, de klokkegieter?

'Jan Waghevens maeck mij int jaer ons Heren XV^eXLI', zo leest men op de Wilnisser klok. In de XVe en XVIe eeuw was de klokkegietersfamilie WAGHEVENS gevestigd in Mechelen, halverwege Brussel-Antwerpen. Men ontmoet daar eerst de namen van twee broers *Simon* en *Pieter*, en van een halfbroer *Georgius* of Joris. Simon overleed in 1526. De kinderen van Pieter waren Cornelis. († na 1544) en Jacob († 1574). De kinderen van Georgius waren Medardus (†) en *Jan* († na 1566).⁸¹

Van dezelfde Waghevens vond ik in Nederland nog twee andere klokken: een uit 1490 te Kruiningen op Zuid-Beveland, met als inschrift: 'Maria heette ik en ben gegoten van Symon Wagheneus. Mechelen in 't jaer MCCCCXC. Lof heb God wt rechter minne', en een uit 's Heere Abtskerke (ten Z.Oosten van Goes: 1544 'Johannes is my na (name). My geluit sy Gode bequa (= bequame). Also ver als my hore sal Wilt God beware overal. MDXLIII Wagheneus'. Deze laatste is dus drie jaar jonger dan die van Wilnis.⁹⁾

Op te merken is nog dat de overschrijver(s) van de twee laatstvermelde inschriften de v van Waghevens gelezen hebben als een n.

Waarom de keuze van de klokkegieter op Jan Waghevens viel? Misschien kan daarop invloed hebben uitgeoefend dat Hendrik van Merode een achterneef was van de gelijktijdig Burgemeester en Wethouder van Mechelen: Ardt (Arnold) van Merode. Op diens grafsteen in de St. Rombouts-Kathedraal aldaar, lezen we:

HIER LEIT BEGRAVEN IOCKER ARDT
VAN MERODE COMOIGNIMR IN SYND
TYT EN WETHOVDERE DES STEDE
VA MECHELEN DIE STERF A° XV^eLIII
IERSTE IUNY EN IOVS KATARINA
VAN COTENGYES SY WETTIGE HUYSVR
DIE STERF XVe...

Het sterfjaar van zijn vrouw: IOVS (Jonkvr.?) Katarina, is niet volledig ingevuld, omdat zij op dat ogenblik nog in leven moet zijn geweest. Jonker Ardt wordt genoemd COMOIGNI-MR, d.i. Comoeni-Meester of Meyer, oftewel: Meester van de Commune of Gemeenschap.

Ten slotte de enige nog te beantwoorden vraag:

WAT BRACHT HENRICUS VAN MERODE ER TOE OM AAN DE KERK VAN WILNIS IN 1541 EEN KLOK TE SCHENKEN?

Hier dient vooreerst te worden opgemerkt een kleine maar zeer belangrijke bijzonderheid. De destijds nog katholieke parochiekerk van WILNIS diende sinds lange jaren voor twee afzonderlijke „Gerechten", te weten: het Gerecht van WILNIS en het Gerecht van OUDHUIZEN, die als één woongebied aaneen sloten. De grens liep er midden doorheen. Ofschoon de parochie de naam van Wilnis droeg, lag — eigenaardig genoeg — de kerk juist 'n 10 of 20 meter over de grens op het gebied van Oudhuizen. Dit had tot gevolg dat beide gedeelten *kerkelijk* of geestelijk afhingen van de Proost van het St. Janskapittel te Utrecht.

Wilnis viel ook wereldlijk onder het gezag van den Proost, maar Oudhuizen hing wereldlijk af *van de kasteelheer van Abcoude*. Sedert omstreeks 1400 beleefde het geslacht der Heren van *Gaasbeek*, (in België, nabij Brussel), te Abcoude zijn glo-

rietijdperk, tot aan de dood van de roemruchte Jacob van Gaasbeek († 1459). Toen gingen de goederen over aan het Sticht.

Wat het echtpaar Hendrik van Merode en zijn Vrouwe Françoise betreft, zij waren beiden met het geslacht van Gaasbeek verwant: Hendrik via zijn moeder Margareta van Horn, dochter van Arnold van Horn, o.a. *Heer van Gaasbeek*; — en Françoise telde onder het Geslacht van Abcoude een Jan *van Brederode*, die gehuwd was met Johanna van Abcoude. (± 1390).

Op de grafsteen van Hendrik en Françoise te Lanaken staat boven aan de tweede kolom der wapens van de afstamming der familie van Merode en naast dat van Merode ook het wapen van *Gaasbeek*. Verder is van de Merodes niet alleen hun roemvolle strijd lust bekend, maar in 't bijzonder van Hendrik en Françoise kende men hun godsvrucht en hun goede werken tot Gods eer. Ook de kerk van WILNIS/Oudhuizen heeft daarin mogen delen. In de menigmaal onrustige tijden van het naar eenheid strevende Nederland zullen misschien de parochianen een beroep gedaan hebben op de machtige en welwillende Heer Hendrik om voor hun kerk een klok te kunnen verkrijgen, waarop dan goedgunstig zou zijn gereageerd. Zoiets is niet onwaarschijnlijk. Jammer genoeg zijn er tot op heden nog geen meer preciese gegevens ontdekt. 12)

* * *

Hoe het ook moge zijn, de oude klok van Wilnis stort nu al vierhonderd en veertig jaar haar klanken uit over de eigenlijke kom en haar omgeving. Om het met een oude formule te zeggen, die op menige luidklok voorkomt: 'Zij roept op tot gebed en tot het luisteren naar Gods Woord, zij beweent de doden, zij jaagt rampen op de vlucht, zij waarschuwt bij brand, zij geeft luister aan feestdagen.' En... al zo lang deelt zij lief en leed met de mensen. De klok heeft rampen overleefd. Tot driemaal toe stortte de toren ineen: in 1612, in 1742(?) en in 1876. Telkens werd de toren weer opgebouwd. De klok hernam daarin haar plaats. En luidde en luidde. Tegenover elkaar, in de binnenrand, zijn twee diepe uithollingen te zien, veroorzaakt door de aanhoudende klepelslag. Zij is een kostbaar bezit, dat onder Monumentenzorg staat. Mogen de hier geboden gegevens ons van haar waarde hebben overtuigd. Wilnis bezit niet zo heel veel oudheden. Het moet er zuinig op zijn.

Panningen (L.), 1982

C. Verwoerd, e.m. †

Noten:

- 1) Dr Hans DOMSTA. *Geschiede der Fürsten von Merode im Mittelalter*. - Düren, 1974.
 - 2) Petersche = Petershem, Waelhe = Waelhem; Lade = Landen.
 - 3) Uit het huwelijk van Hendrik en Françoise werden geboren:
 - 1) Johan, die de heerlijkheid van Piterseim erfde
 - 2) Walrave, heer van Leefdael
 - 3) Johanna, die huwde met Erard de la Rivière, Heer van Heers
 - 4) Aleydis, abdis van Hocht van 1574 tot 1577
 - 5) Margaretha, die huwde met Craft van Millendonck, heer van Meydrick
 - 6) Anna, kanunnikes van Thorn
 - 7) Walburga, die huwde met René van Renesse, heer van Elderen
- Voor de volledige beschrijving van de grafsteen, zie *De Nedermaas*, Limburgs geïllustreerd Maandblad, 16e Jg. (1939): Een oude grafsteen in de kerk van Laenaeken (België), door Jan Verzijl, blz. 203.
- 4) cf. J. Houtmortels - Thorn, Hoogadellijke Rijksabdij en Vorstendom, 1948. Drukkerij Firma Hub. Tonnaer, Thorn. blz. 89.
 - 5) LIMBURG. Tijdschrift voor Geschiedenis, Oudheidkunde en Volkskunde. Jg. L. (1971). - Het Stift Thorn en het geslacht van Merode - door L. Heere. o.s.c. blz. 168.
 - 6) Thoor = Thorn.
 - 7) Voor het wapen van Margaretha zie: Habets en Flament. - *De Archieven van het kapittel der vorstelijke abdij van Thorn*. - 2dln. 's Gravenhage. Martinus Nijhoff, blz. 247 en afbeeldingen op het eind van het boek: No 578, en iets verder ook de munten.
 - 8) Zie: Timmermans, Ferd. - *Luidklokken en beiaarden in Nederland*. - Allert de Lange. Amsterdam. - 1940. p. 40. en: André Lehr. - *Van Paardebel tot Speelklok*. - *Geschiedenis van de klokkegietskunst in de Lage Landen*. 1971. - Europese Bibliotheek. Zaltbommel.
 - 9) bij Dr G. D. J. Schotel. - *De Openbare EEREDIENST der Nederl. Hervormde Kerk in de zestiende, zeventiende en achttiende eeuw*. Haarlem. A. C. Kruseman. 1870. p. 45 en 46.
 - 10) *Bijdragen Bisdom Haarlem*. Dl 8 (1860) p. 422-23
 - 11) A.A.U. Dl 31 (1906) p. 41
 - 12) Omtrent het Slot te Abcoude, zie: *Jaarboekje NIFTARLAKE 1930*, blz. 31-59, artikel: „Het voormalige Slot van Abcoude, door Joan Vis, — met afbeelding blz. 32, en op blz. 5 de namen van de elf Schout-Ambten die Abcoude onderhorig waren. Alsook de daaropvolgende Genealogische lijst (voor zover bekend) van het Geslacht van Abcoude, door A. F. van Goelst Meyer. (blz. 60-61).
- Omtrent Jan van Brederode en Johanna van Abcoude en de geschiedenis van hun zonderlinge huwelijksavonturen, zie *Jaarboekje NIFTARLAKE 1928: Jan van Brederode en Johanna van Abcoude*, door Mr H. J. J. Scholtens. (blz. 73-82).

Aanvulling

A De kinderen van Walraven II van Brederode († 1531, 75 jaar oud) en Margaretha van Borselen, Vrouwe van Cloetinge en Ridderkerk († te Brussel in 1507,) waren:

- 1) Reinout van Brederode, van Vianen en Ameide
- 2) Wolfert, Heer van Cloetinge
- 3) *Françoise*, Vrouwe van Ridderkerk en IJsselmonde

4) Charlotte, in 1509 gehuwd met Johan, Heer van Montfoort

B die uit Walravens 2de huwelijk met Anna van Nieuwenae (1508) waren:

- 1) Balthasar van Brederode
- 2) Walburga van Brederode
- 3) Yolanda van Brederode. Deze huwde met Jacques de Bourgogne
- 4) Maria van Brederode. Zij huwde met Govert van Milendonck, Heer van Vronenbroeck en Goor.
- 5) Margaretha van Brederode, Abdis van Thorn (L), geb. 1514, † 1577 (cf. *De Nederl. Leeuw*. Jg. XLV)

De inbraak in Nijenrode

A.S. Het is thans een halve eeuw geleden, dat in het kasteel Nijenrode werd ingebroken. Dit feit is dus zeker historie geworden en er is nog maar een enkeling in leven, die bij die inbraak en de gevolgen daarvan betrokken waren. Daarom geeft één dier weinigen hierbij zijn visie op de zaak. Hij doet dit uit het hoofd, doch is van mening, dat de details nog goed in zijn geheugen gegrift zijn. Mocht hij zich daarin vergissen, dan maakt hij bij voorbaat zijn excuses. Hij heeft gemeend, waar kritiek wordt uitgeoefend geen namen van betrokkenen te noemen met uitzondering van enkelen, die daarin slechts een bijrol spelen. In het woord vooraf mag er de aandacht voor worden gevraagd, dat Niftarlake bij haar geboorte bij Nijenrode veel medewerking heeft verkregen. De toenmalige kasteelheer Onnes, was een warm voorstander van ons genootschap. Hij interesseerde zich zeer voor het verleden en had daarom een archivaris aangesteld. Deze, Ds Verburgt, werd de eerste voorzitter van Niftarlake en bleef zulks, evenals trouwens zijn opvolger, de ondergetekende, een jaar of dertig.

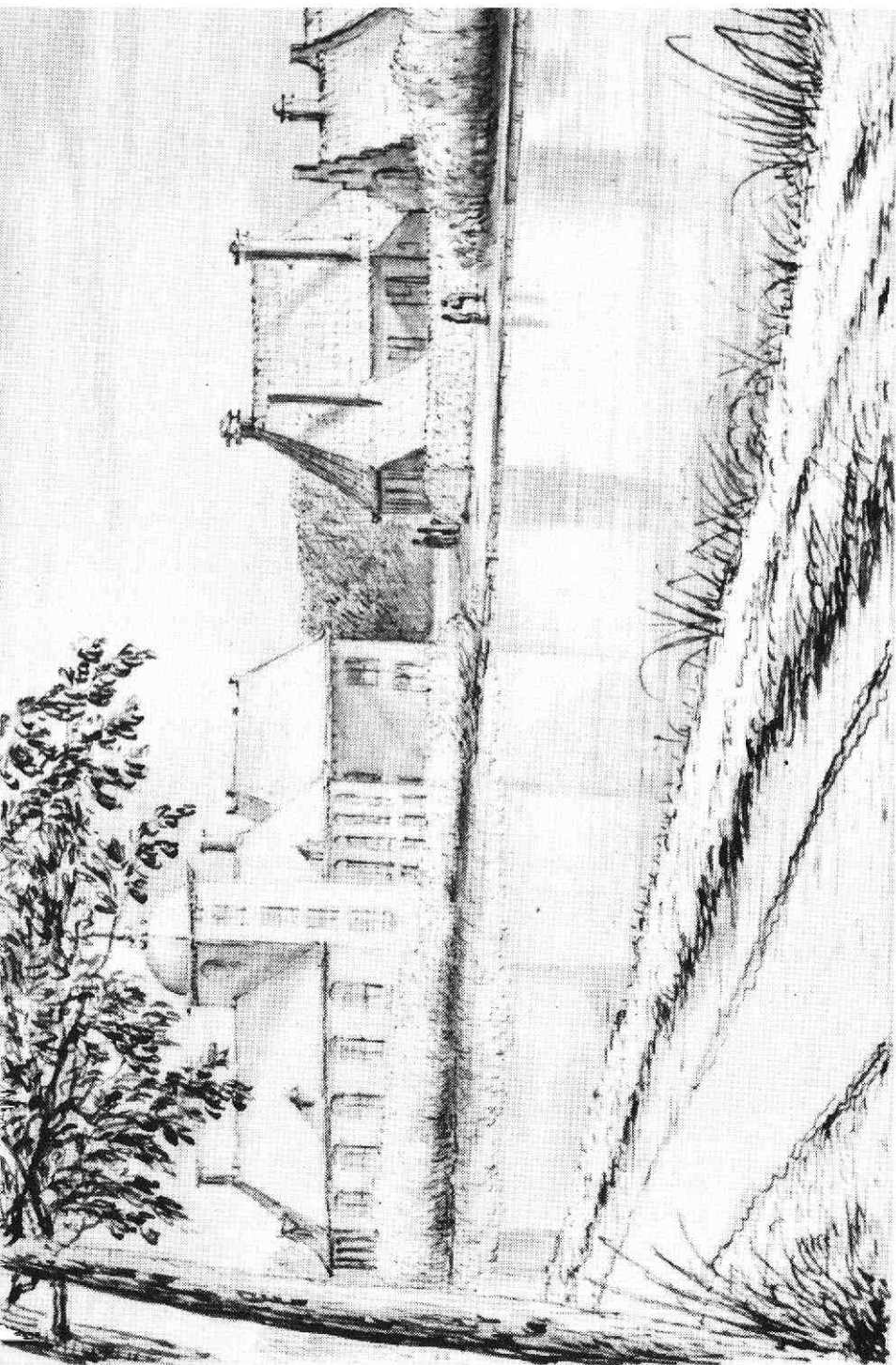
Nu het verhaal van de inbraak:

In de „schrikkelnacht” van 1932 liepen een drietal personen door de poort van Nijenrode, die open stond, gingen over de brug naar het voorplein van het kasteel, sloegen een ruit in, klommen naar binnen en namen een aantal schilderijen en enkele miniaturen mede. Dit zullen in de kunstwereld geen onbekende voorwerpen zijn geweest; ze waren kennelijk onverkoopbaar en er is nooit meer iets van gehoord. Van dit voorval is aangifte gedaan en de Utrechtse politie stelde een uitgebreid onderzoek in, echter zonder resultaat.

Het kasteel Nijenrode dateert uit de Middeleeuwen. In het rampjaar 1672 werd het echter door de Fransen, die de republiek der Zeven Provinciën waren binnengevallen, verwoest. We waren in onze Gouden Eeuw en spoedig herstelde de koopmanswereld zich na de oorlog tegen Engeland en Frankrijk. Tot deze wereld behoorde de familie Ortt en deze liet Nijenrode in nieuwe luister herstellen. Die welvarende periode nam een einde door de zich steeds voortzettende ups en downs van wat men thans de economie noemt. Nederland ging in de 19e eeuw hard achteruit en zo verviel Nijenrode tot een kostschool om daarna klaar te staan voor de sloop.

Ondernemende burgers brachten het aan het eind van die en het begin van deze eeuw wederom tot welstand. Onder dezen bevond zich Michiel Onnes, een koffiehandaelaar uit Groningen. Energiiek als hij was ondernam hij reizen tot in de binnenlanden van Brazilië en hij heeft weten te bereiken, dat de markt van Braziliaanse koffie in Amsterdam werd gevestigd. Wanneer men de nodige risico's nam, dan kon men vooral in de wereld van toen — waarin belastingen, vergeleken bij thans, een bagatel uitmaakten — in korte tijd steenrijk, maar als het getij keerde, daarna ook doodarm worden.

Onnes zette zich in het hoofd Nijenrode in oude glorie te herstellen en hij deed het.

Bij gebreke aan een goede foto van Nijenrode uit de tijd van de heer Onnes hier een afbeelding van het kasteel rond 1685 van Abraham Rutgers de Oude. Het koepeldak op de toren zou op fantasie kunnen berusten. De tekenaar keek in de zuid westelijke richting en derhalve zijn de schaduwen van de schoorstenen op het hoederijdak onjuist.
(afb. 28 Schetsboek A. Rutgers in museum mr S. van Gijn, Dordrecht)

Daarbij zag hij nauwkeurig toe, dat alles geschiedkundig getrouw in zijn werk ging. Franjes en fantasiën duldde hij niet. Ik ben kort vóór de laatste wereldoorlog met hem langs de Beierse kastelen van Ludwig II gereden en dan ergerde hij zich, b.v. in Neuschwanstein, aan alle bijzonderheden, die volgens hem geschiedkundig niet verantwoord waren. Buiten zijn werk heeft Onnes niet alleen wat de herbouw van Nijenrode betreft, een bijzondere prestatie geleverd. Voor heel Nederland is zijn activiteit tijdens de Eerste Wereldoorlog van groot belang geweest. Onnes had bijzondere connecties met Duitsland. Hij wist zelfs tot in militaire kringen door te dringen. Zo vernam hij vroegtijdig van de opperbevelhebber der Duitse marine, Grossadmiral von Hölzendorff, opvolger van von Tirpitz, dat Duitsland tot de onbeperkte duikbootoorlog besloten had. Hij gaf dit onmiddellijk door aan de Minister van Marine, Rambonnet, uit het extra-parlementaire kabinet dier dagen. Deze heeft mij zulks tijdens het proces, waarover dit artikel handelt, bevestigd. Dientengevolge kon Nederland nog tijdig van overzee bevoorrad worden.

Ik had het tevoren over ups en downs. Velen weten nog maar al te goed, hoe de downs weer rond de dertiger jaren ingetreden waren. Nu had de bouw en het onderhoud van Nijenrode, alsmede de levensstijl van Onnes geen gelijke tred gehouden met zijn vermogen en vooral met zijn inkomen. Men zou zijn situatie omstreeks 1930 dus kunnen beschrijven als: rijk en geen geld. Hij had nog een groot vermogen, maar dat was belegd in de inboedel van zijn kasteel en bracht dus niets op. Zijn positie in de handel veroorloofde hem niet op Nijenrode te blijven wonen. Daarom verkocht hij Nijenrode aan de kunsthandelaar Goudstikker en was hij om een lelijk woord te gebruiken, diens zetbaas geworden. Nijenrode was als het ware de toonzaal van de kunsthandel Goudstikker geworden. Daarnaast bleef er ook nog veel staan, dat het eigendom van Onnes was.

Zelfs voor zijn toenmalige positie, bleef het inkomen van Onnes onvoldoende. Hij wilde daarom wel eens wat van zijn inboedel verkopen om aan wat geld te komen. Helaas voor hem kwam hij daarbij in contact met een zekere K., de hoofdfiguur in het nu volgende drama. K. was directeur geweest van een aanzienlijke tabakscultuurmaatschappij op Oost-Java en had op een groot buiten in het Gooi gewoond. In het begin van deze eeuw was die maatschappij voorzien van twee commissarissen van allereerste standing in de Amsterdamse handelswereld. Toen K. dus aan Onnes vroeg, of hij ook commissaris in die maatschappij wilde worden, vond Onnes dit een hele eer en hij deed zulks gedurende enige jaren gaarne. Toen Onnes dertig jaar later gewaar werd, dat deze K. hem bij de verkoop van enige kunstvoorwerpen kon helpen, ontstond een correspondentie tussen beiden en Onnes, trots op „zijn” Nijenrode, liet K. het kasteel van onder tot boven zien. Waar Onnes niet meer was, wat hij dertig jaar te voren geweest was, had hij goed gedaan te informeren, of wellicht ook in de positie van K. wijziging was gekomen. Indien hij zulks gedaan had, zou hij ervaren hebben, dat K. inmiddels tot handelaar in aambeienzalf was gedegradeerd. Dat was de eerste fout, die Onnes maakte, doch weldra kwam de tweede. Enige tijd na de inbraak vervoegde K. zich weer bij Onnes in het kader van hun onderhandelingen en vertelde hem, dat hij de inbraak in Nijenrode geënsceeneerd had en dat hij de „verhuizers”, zoals de heren tijdens het later volgende proces werden genoemd, die de diefstal hadden uitgevoerd, verteld had, dat Onnes hem opdracht had gegeven een diefstal in elkaar te zetten. Hij chanteerde Onnes vervolgens, zeggende, dat hij in geldnood zat en dat hij degenen, die bij de diefstal betrokken wa-

ren, hun mond zou laten houden, zodat er niets zou uitlekken, mits Onnes hem aan geld hielp. Nu kon K. weten, dat Onnes dat ook niet had. Daarom nam hij genoegen met een door Onnes ondertekend accept tot betaling van f 8000,—. Ik heb meer meegemaakt, dat een handelsman van grote standing bereid was het aandringen van een chanteur af te kopen met een flink bedrag, doch dit blijft uiterst gevaarlijk, wanneer het om strafbare feiten gaat, waarbij men aldus betrokken raakt.

K. ging inmiddels door met mensen, die in geldnood zaten, tegen vergoeding aan geld te helpen. K. liet de tabak, welke hij op Java nog liet verbouwen, in Amsterdam verkopen, waardoor hij connecties met Amsterdamse tabakshandelaren had. Eén hunner woonde op een groot buiten aan de Amstel. Hij zat ook om geld verlegen en verzocht K. om het paarlencollier van zijn vrouw te gaan belenen. K. ging op pad en toen hij bij een diamantair kwam, vertrouwde deze de zaak niet en waarschuwde de politie. Deze kwam, arresteerde K. en vond in zijn portefeuille het accept van Onnes. Aldus kwam de zaak-Nijenrode aan het rollen en op 12 mei 1933, zijn verjaardag, werd Onnes gearresteerd en ingesloten in het Huis van Bewaring aan het Kleine-Gartmanplantsoen te Amsterdam. Hij zou het precies een jaar later op zijn volgende verjaardag, pas verlaten. Hij was de laatste vrijgelatene, want zijn medeverdachten waren successievelijk eerder uit de bewaring ontslagen. Dat waren K. zelf en zijn steun en toeverlaat W., voorts twee figuren met connecties met wat de politie de onderwereld zou noemen, vervolgens drie daadwerkelijke daders, de z.g. „verhuizers” en tenslotte een particuliere detective die door de verzekeringsmaatschappijen gehuurd was doch uiteindelijk de kant van K. c.s. had gekozen. Dus, Onnes meegerekend, negen verdachten in totaal.

Het is tenslotte de Officier van Justitie die kiest, welke qualificatie hij aan de ten laste gelegde feiten meent te moeten geven en hoe dus de beschuldiging luidt, die hij de rechter voorlegt. In het onderhavige geval was de keuze tussen diefstal (versie Onnes) en oplichting van de verzekeringsmaatschappij (versie K.). Nu lijkt mij voor de beslissing ten deze overwegend, dat, zoals reeds opgemerkt, slechts enkele eigendommen van Onnes waren meegenomen, doch daarentegen in hoofdzaak voorwerpen, welke Goudstikker daar had laten neerzetten. Voor diefstal had men dus twee getuigen, die konden verklaren, dat hun eigendommen onvreemd waren en daartegenover slechts één verdachte, K., die opdracht tot stelen had gegeven, terwijl de anderen wellicht niet de opzet hadden gehad tot stelen. Voor het bewijs van oplichting van de verzekeringsmaatschappij hing echter alles van K. af. Die alleen kon getuigen, dat Onnes hem opdracht had gegeven voorwerpen te laten wegnemen, die hem toebehoorden, doch daar stond dan tegenover, dat Onnes dit zou ontkennen. Verder bewijs daarvoor was er niet. Niettemin nam de Officier oplichting als basis voor zijn dagvaarding.

De Rechter-Commissaris heeft zijn instructie de hele rest van het jaar laten duren. Het is in het bijzonder op hem, dat mijn kritiek zich richt. Het was een uitgelezen civiel jurist, die het tot de hoogste positie in de Rechterlijke Macht heeft gebracht, maar voor de behandeling van een strafzaak was hij m.i. minder geschikt. Het volgende mag dat illustreren: Onnes vroeg mij de secretaris van de directie van de Nederlandsche Handel Maatschappij, waarmede hij in het verleden grote zaken had gedaan, op te zoeken om deze te vragen te komen getuigen, dat alle zaken van Onnes o.k. waren geweest. Toen ik hem bezocht vertelde hij mij door de Rechter-Commissaris op diens verzoek te zijn gehoord en te hebben verklaard, dat alle zaken van Onnes volstrekt behoorlijk waren geweest. Toen werd hij door de Rechter-

Commissaris voor zijn komst bedankt, maar proces-verbaal van het verhoor werd niet opgemaakt. Daarom wist ik niet, dat hij gehoord was. Hetzelfde overkwam de oudste compagnon van een der grootste advocaturen uit de Amsterdamse handelswereld. Ook deze had verklaard, dat elke zaak, welke Onnes hem verzocht ter hand te nemen, van prima allure was, waarop ook hij bedankt werd, doch mr P. nam dit niet en dwong de Rechter-Commissaris proces-verbaal op te maken.

Waar per saldo alles van de betrouwbaarheid van de kroongetuige afhing, was het de taak van de verdediging de Rechtbank aan de betrouwbaarheid van K. te laten twifelen. Het was een bekend feit, dat K. matador was in het verkrijgen van verzekeringspenningen na brand. Op Oost-Java waren bij herhaling de schuren met tabak van zijn maatschappij in vlammen opgegaan. In Utrecht had hij zijn inboedel opgeslagen bij een bekende firma, die daarin specialiseerde. Ook deze inboedel verdween in de vlammen en de eigenaar van het bedrijf kwam in moeilijkheden, omdat de verzekeringsmaatschappij niet zonder meer wilde uitbetalen.

Ik wil er aan toevoegen, dat nooit bewezen is, dat K. tot brandstichting was overgegaan. Onnes had intussen van de zoon van een kruidenier uit Münster in Westfalen een brief gekregen, waarin deze vertelde het nodige ten laste van K. te berde te kunnen brengen. Toen de instructie gesloten was, waren er nog enige weken, vóórdat de openbare behandeling aanving. Ik maakte daarvan gebruik om naar Münster te reizen en de jongeman te horen. Het kwam er op neer, dat hij K. dikwijls met geld gesteund had en dat K. toen verdwenen was, nadat hij in Münster in voorarrest had gezeten, omdat hij verdacht was zijn eigen stal met paarden in het naburige Telgte in brand te hebben gestoken om de verzekeringspenningen te innen. Ik had aan deze verklaring niet veel, maar omdat er maar een enkele trein rechtstreeks van Münster naar Nederland reed, had ik nog enkele uren over om een bezoek bij een confrère te brengen. Er was n.l. een Anwälliche Arbeitsgemeinschaft opgericht met het doel advocaten in den vreemde aan een behoorlijke confrère te helpen. Er was een internationaal bestuur, waarvan ik de jongste en de enige Nederlander was. Een ouder Duits bestuurslid woonde in Münster en toen ik bij hem was, vroeg hij, wat ik in Münster kwam doen. Ik vertelde de reden, waarop hij mij het hele dossier tegen K. meegaf. Hij was n.l. de advocaat van de Thuringia in Münster, een maatschappij, die de paardenstal van K. verzekerd had. Deze stal verbrandde met alle levende paarden. Men had K. gearresteerd doch zijn brandstichting niet kunnen bewijzen. K. vertrok na zijn vrijlating naar Amsterdam en nam daar zijn intrek bij W. Dat vond ik op zichzelf al een revelatie. Van daaruit schreef hij een brief naar de agent van de Thuringia in Dortmund met verzoek naar Arnhem te komen om hem een voorstel tot regeling van de schade te doen. De agent kwam en toen stelde K. hem voor in een civiele procedure bij rogatoire commissie (d.i., dat men in de plaats, waar men verblijft, gehoord wordt) onder ede te verklaren, dat hij de renstal inderdaad in brand gestoken had. De Thuringia zou de schade dan niet hoeven te betalen, doch K. deed volgens zijn zeggen zaken naar Amerikaans model, d.w.z. sam sam. Voor die verklaring moest hij de helft van de verzekerde som ontvangen. De agent was wijzer dan Onnes en zei, dat hij het voorstel met zijn directie moest overleggen met het gevolg, dat er een tweede seance in Arnhem plaats vond in het bijzijn van de directeur der Thuringia, waarbij K. zijn voorstel herhaalde, waarop de heren vertrokken om nooit meer iets van zich te laten horen. De agent was zo slim geweest te voorkomen, dat K. later kon beweren, dat hij hem tot een misdadige transactie zou

hebben trachten te verleiden, waardoor hij de moeite nam zijn directeur in de arm te nemen om op die manier een contra getuige te hebben. Ik heb de beide heren, de een uit Dortmund, de ander uit Erfurt laten komen, teneinde de Rechtbank omtrent de betrouwbaarheid van K. in te lichten.

De Rechtbank heeft 34 zittingen aan de strafzaak gewijd, waarvan slechts 3 voor de pleidooien ten behoeve van Onnes. Er heerste dikwijls een zeer emotievolle stemming. Zo herinner ik mij nog het incident, dat de president om verdere strubbelingen te voorkomen, beval, dat de deuren moesten worden gesloten, opdat niet iedereen maar zo naar binnen kon komen. Dat gaf de bekende strafpleiter Kokosky Sr. de gelegenheid op een gegeven moment te schreeuwen: „Ik moet er uit, ik moet er zo nodig uit”, waarop de deuren weer open gingen.

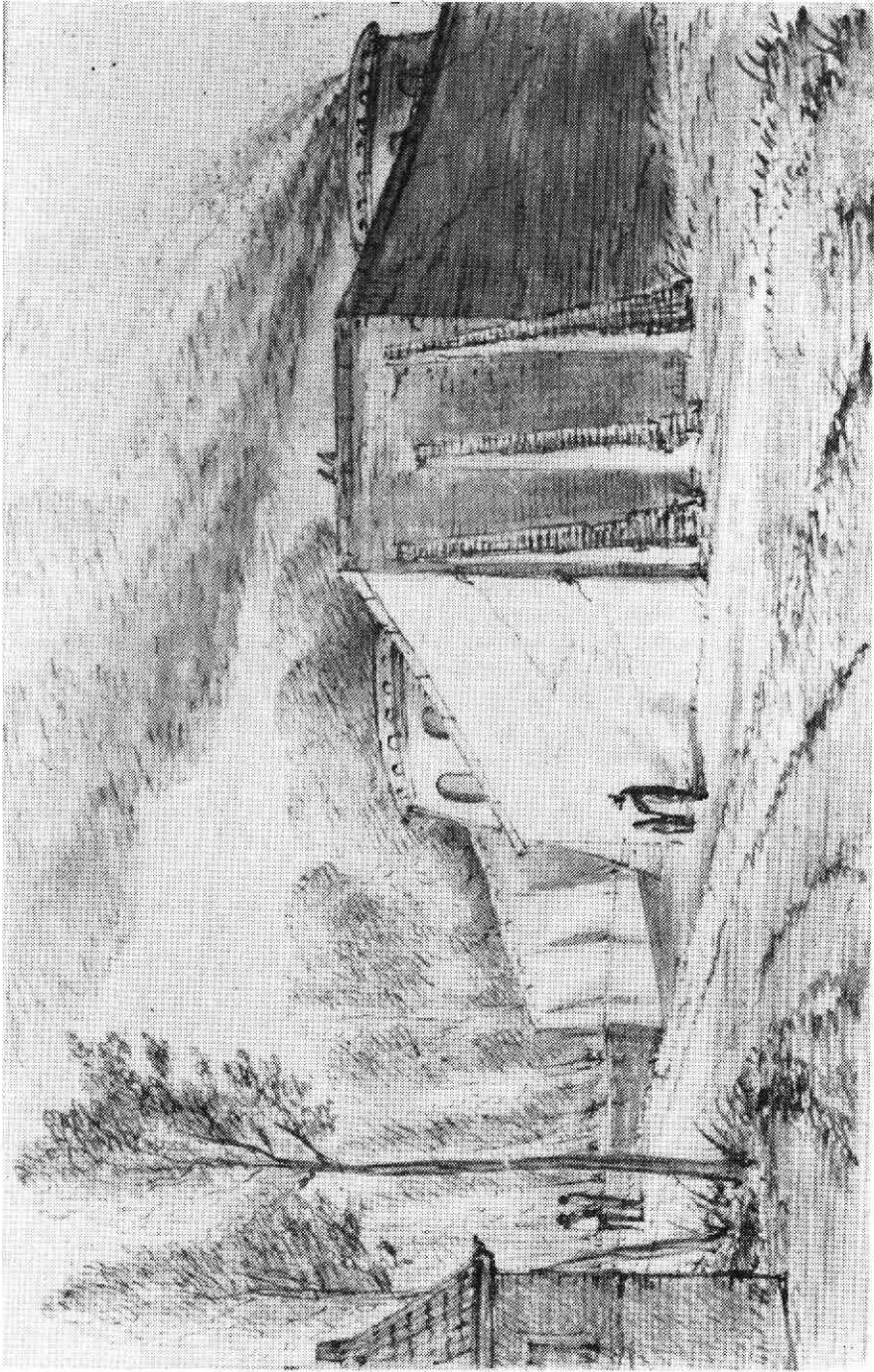
De verdeling van de stof tussen de hoofdverdediger, Mr Muller Massis en mij was, dat de eerste de vraag beantwoordde, of Onnes ingevolge de gebleken feiten schuldig was aan het ten laste gelegde en ik daarnaast moest aantonen, wat de betrouwbaarheid van de kroongetuige K. was, alsmede, dat Onnes nog een heel vermogen had, zij het, dat dat niet liquide was. Wat het eerste betreft was er naast de diefstal van voornamelijk eigendommen van Goudstikker in plaats van die van Onnes nog een belangrijk argument. K. had de „verhuizers” een kaartje verstrekt, waarop stond aangegeven, hoe zij Nijenrode moesten binnenkomen. Ze moesten over een hek klimmen, het eerste, dat na de poort van Nijenrode in de richting van Utrecht aan de weg staat. Doet men zulks — ook thans nog — dan komt men op een weiland, dat door een sloot van het terrein van Nijenrode gescheiden is. Daarom hadden de „verhuizers” eerst geen kans gezien het kasteel te benaderen en waren daarom maar de royale weg door de poort gegaan, hetgeen mogelijk bleek. Uit dit alles volgt, dat de opzet van de „verhuizers” per se niet door Onnes bedacht kon zijn, doch slechts door K. die zeker niet door Onnes was geïnstrueerd om dit plan te volvoeren, want in de eerste plaats zou Onnes de „verhuizers” niet de wei hebben ingestuurd, doch opdracht hebben gegeven door de poort te lopen, die meestal open stond. Buitendien zou hij K. hebben aangegeven, welke voorwerpen wel moesten worden weggenomen en welke zeker niet. Namelijk niet die van Goudstikker, want dat zou Onnes niet aan verzekeringspenningen helpen.

Het resultaat werd dan ook, dat Onnes op 12 mei 1934 werd vrijgesproken en alle verdachten met hem. Onnes had toen tijd zijn vermogen liquide te maken door een grote verkoping bij Frederik Muller. Met de opbrengst kocht hij een groot buiten-goed in Brandenburg en ging daar wonen. De Officier van Justitie had echter appèl aangetekend. Onnes werd echter nog in Nederland geopereerd aan kanker aan de keel, die men tijdens het voorarrest niet onderkend had. Hij moest weer leren spreken en heeft nog ruim dertig jaar geleefd. Wegens deze operatie hield de behandeling van het hoger beroep op die overigens na een paar jaar aanzienlijk korter duurde. De procureur-generaal hield een meesterlijk requisitoir, dat uitmondde in de eis, waarbij Vrouwe Justitia hare schalen in evenwicht hield, dat het Hof de verdachte veroordelen zou tot gevangenisstraf voor de tijd van één jaar met aftrek van de gehele in preventieve hechtenis doorgebrachte tijd, zijnde eveneens een vol jaar. Vol verwachting ging de verdediging het arrest van het Hof aanhoren. Dit bleek een interlocutoir arrest te zijn. Het Hof wenste een nader onderzoek naar de vraag, of de correspondentie, welke Onnes en K. met elkaar gevoerd hadden echt, dan wel gefingeerd was geweest. Dat onderzoek moest de Rechter-Commissaris opnieuw ondernemen en toen wij een keer voor een verhoor bij hem kwamen, bleek Prof. Wate-

rink, de directeur van het Paedologisch Instituut, een zeer bekend deskundige, de Rechter-Commissaris juist te verlaten. Toen hebben Mr Massis en ik een fout gemaakt. We dachten: ook dat nog. Nu wordt er weer een nieuw onderzoek aan de zaak gebreid en wij deden geen navraag naar het bezoek van de professor. Inmiddels verschenen enkele getuigen, waarvan de verklaring in de richting ging van een gefingeerde correspondentie en op grond daarvan werd Onnes bij het eindarrest van het Gerechtshof conform de eis tot een jaar gevangenisstraf met volledige aftrek van het voorarrest veroordeeld, zodat hij weliswaar niet naar de gevangenis ging, maar toch maar veroordeeld was.

Ik was in die jaren betrokken bij de oprichting van het Genootschap voor den Rechtsstaat, waarvan ik voorzitter werd. Doel was de verschillende politieke partijen tot een gesprek te bewegen en bij de eerste manifestatie werd o.a. Prof. Waterink als spreker uitgenodigd, ongeveer een half jaar na het eindarrest van het Hof. Professor Waterink vertelde mij, dat hij in de zaak-Onnes van de Rechter-Commissaris de hele correspondentie tussen Onnes en K. had medegekegen met het verzoek te beoordelen, of deze al dan niet fictief was. Professor Waterink gaf mij toen een reeks glasheldere argumenten aan ten betoge, dat het duidelijk een echte correspondentie was geweest. Hij vertelde mij, dat hij daarop door de Rechter-Commissaris was bedankt, zich niet realiserende, dat daarmee in rechte niets was bereikt, integendeel. Nog werd door mij overwogen, of op grond van dit laatste revisie mogelijk zou zijn, maar men kan de weigering van een Rechter-Commissaris om een bepaalde verklaring op te nemen moeilijk een nieuw feit noemen, hetgeen voor revisie nodig is. Toch neemt dit niet weg, dat ik op grond van al het bovenstaande in de onschuld van Onnes ben blijven geloven en gemeend heb boven dit opstel de titel te mogen zetten, die het verdient.

Kappeijne

Tekening van Abraham Rutgers de oude (1632-1699), waarschijnlijk van de kalkovens aan de Diependaalsedijk rond 1685. (afb. 5 Schetsboek A. Rutgers in museum mr. S. van Gijn, Dordrecht)

Een gezicht op de oostelijke Vechtoever uit de 17e eeuw

In de collectie Bodel Nijenhuis van de Universiteits Bibliotheek te Leiden berust een blad met een viertal gravures welke, indien aaneengelegd, een doorlopend gezicht geven op de oostelijke Vechtoever van Oudaen tot Vechtsteijn. Het opschrift luidt: „Aldus verthoonen de wooningen, Hofsteden en Ghebouwen, gelegen aende Noord-oost zijde van de Vecht, van 't Huis t' Oudaen langs de Heerlijkeijt van Maersseveen tot aen Vechtsteijn.”

Het is aannemelijk dat de vier strips hebben moeten dienen als kaartrand. Aangezien het grootste deel van de afgebeelde Vechtoever Maarsseveen betreft dringt de gedachte zich op dat de rand een kaart van Maarsseveen had moeten sieren of gesierd heeft. De gravures zijn 85 cm. lang.

Zij werden afgedrukt op de binnenschutbladen van „De Nederlandse Buitenplaats” van Jhr Dr H. W. M. van der Wijck en daarna nog eens, doch op ware grootte, in het boek „Plaatsen aan de Vecht en de Angstel” van schrijver dezes en A. J. A. M. Lisman, beide in 1982. Daar de ontdekking van de gravures eerst in 1982 plaatsvond was er geen gelegenheid meer de gegevens ervan in laatstgenoemd boek op te nemen. Allereerst valt op te merken dat de schaal in de lengte niet klopt zodat bijvoorbeeld Oudaen en Cromwijck wat te dicht bij elkaar liggen. In de loop van de hiervolgende beschrijving zullen wij trachten tot een datering te komen.

Bij Oudaen valt het poortgebouw op waarvan nu nog het onderstuk rest, en ook het bruggetje in het jaagpad dat over de doorvaart naar de slotgracht lag. Meer zuidelijk zien wij de sluis in het Tienhovens Kanaal nog zonder het Gerechtshuis van Breukelen St. Pieter er naast. Vervolgens komen wij bij de steenoven van „juffrouw Rotgans” die naast Cromwijck lag. De afbeelding is die van het oude Cromwijck van vòòr de verwoesting in 1673. Juffrouw Rotgans is mogelijk Geertruijt Huijdecoper (1585-1668) gehuwd met Jacob Lucasz Rotgans (1581-1600), of hun dochter Elisabeth (1608-1680) die in 1656 als weduwe van Cornelis van der Does in Maarsseveen woonde.

Het nu volgende „Gansen Houff” vertoont een soort poortgebouw zoals afgebeeld op blz. 10 van „Plaatsen aan de Vecht en de Angstel”. Het grote huis doet wat kasteelachtig aan en lijkt een centaur als windvaan te hebben, wat kenteken was voor huizen van de familie Huijdecoper. In 1654 werd het huis verkocht door Geertruijt Rotgans-Huijdecoper aan Raymond de Smeth. Zou de windvaan toen op het huis zijn blijven staan? Het is mogelijk doch niet waarschijnlijk.

Otterspoor, dat nu volgt, is wat misvormd. Het lijkt erop dat de bomen het zicht op het huis benemen. Zo te zien heeft het huis een tuitgevel met halfronde bekroning midden in een schilddak zoals de grote boerderijen aan de Kaap in Zuid-Afrika dat vaak hebben. Interessant is het zo te zien vierkante tuinhuis op de zuidhoek van de tuin aan het jaagpad.

Hogevecht stelde de tekenaar voor nog meer problemen. Uit de twee tekeningen is niet na te gaan of tweemaal 't zelfde huis uit twee gezichtspunten of dat het huis en

bijvoorbeeld een bijbehorende boerderij werden afgebeeld. Het huis is waarschijnlijk in 1650 gebouwd voor een heer de Hoog die gehuwd was met Catharina van Hoorn. Vanwaar de naam Hogevecht zal stammen. Het valt bij deze huizen op dat er vaak een klassieke toegangspoort bij voorkwam.

Geesberge wordt weergegeven als boerderij met stal en hooiberg. In 1649 had Joan Huijdecoper de boerderij gekocht om die in volgende jaren te verkavelen in kleine buitenplaatsen. De klassieke toegangspoort ter rechterzijde doet vermoeden dat reeds een stap in die richting was gezet. Het bruggetje over de Molenwetering is aangegeven, van de herberg „Het Swarte Varken” is echter geen spoor te bekennen. De nu volgende „Calckoven” was voor ons een nieuw gegeven, want op de oude kaarten stond die niet; later zou daar Daalwijck verrijzen. In het schetsboek van Abraham Rutgers, die van 1682-1699 op Hogevecht woonde, komt een tekening voor van waarschijnlijk deze kalkovens (zie afb.). Vóór de ovens in de Vecht vaart een trekjacht met een hoge achterstevan waarop snijwerk te zien is en vanwaar een vlag waait; aan bakboord steekt een zwaard in het water. Dit jacht is wat luxueuzer dan de twee andere getekende trekschuiten die een vletachtige vorm hebben die waarschijnlijk de wal op kon schuiven voor gemakkelijk op- en afstappen.

Boven de volgende buitenplaats staat „Iuffrou Mostert” en wat verder boven een toegangspoort „Den Oever”. Tot 1653 was Den Oever (later Vechtoever) het eigendom van Julielmo Mostaart, die gehuwd was met Emerentia Servaas. In dat jaar werd het huis verkocht aan Elias van den Walberg. Waarschijnlijk was Emerentia reeds weduwe toen zij het huis verkocht wat zou verklaren dat zij als eigenares wordt genoemd. Het „Iuffrou Mostert” en „Den Oever” slaan op hetzelfde huis voorzover wij kunnen nagaan.

Van de volgende buitens „Cruijdenburch” (later Bruijnenburch genoemd) en „Endelhouf” heeft Endelhouf het tot 1978 uitgehouden. Het huisje waar deze namen boven staan is niet verder bekend, de genoemde buitens zijn rechts daarvan te zien: vooraan Cruijdenburch en achteraan Endelhouf.

Goudestein toont zich zoals het ca 1630 werd gebouwd. Het vierkante tuinhuis dat er voor stond is ingeschrompeld tot een soort torentje met een puntdak. De fraaie poort is schetsmatig als een kubus met een doorgang aangegeven. De „Mariënhoffelaan” liep kennelijk vanaf de Vecht naar Mariënhof dat aan de Diependaalsedijk ligt.

Het nu volgende Elsenburg en Somerbergen werden later met Doornburg samenge trokken. Dit Elsenburg moet het Vingboonshuis zijn gezien naar de onversierde achterzijde met de schoorstenen aan de zijkanten van het dak zoals te zien op blz. 9 van „Plaatsen aan de Vecht”.

De gevel van Somerbergen is interessant want lijkt wat op Hendrik de Keijzergevels in Amsterdam, nogal maniëristisch met pinakels, ballen en een groot tympaan.

Verrassend is reeds het huis Den Bogaert te zien, dat ongeveer dezelfde afmetingen lijkt te hebben als het nog bestaande huis de Boomgaard, dat in 1722 werd gebouwd. De papieren van het oudere huis gaan tot 1643 terug. Van Raadhoven nog geen spoor, dat zou ook pas in 1659 gebouwd kunnen zijn toen August van Eck, Schout van Maarsseveen, de grond, de „raatsacker”, kocht.

Dat Mariënhof hierna te zien is komt door de grote bocht die de Vecht maakt. Interessant is dat het er op lijkt dat het oude Mariënhof een torentje bezat.

Nu komen wij aan de doorgaande bebouwing langs de Herengracht waarin het huis genaamd „Meurs Ommeloop” is opgenomen met een versierde topgevel middenin

het schilddak en hoge ronde schoorstenen met siersmeedwerk staande op de eindgeveltoppen. Later heette dit huis ook „De grote Ommeloop”.

Net voor de scherpe bocht naar het zuiden bij Huis ten Bosch staat het huis van „Advocaat Cock” met een hoge halsgevel met klauwstukken als overgang in de trappen naar het bredere gevelgedeelte. Vooralnog is onbekend wie deze Cock was. Wat Huis ten Bosch betreft is de uitzichttoren wat overdreven groot en het huis rijziger getekend dan het is. Sinds 1640 was het in het bezit van Jacob Cromhout.

Naast Huis ten Bosch is de „Propheet David” gelegen, naar wij aannemen in die tijd een steen- of pannebakkerij. Het bijbehorende huis bezit een tot halsgevel opgetrokken middenrisaliet in het schilddak, zo te zien rustend op twee zuilen. Zou dit huis later de Coningh David geheten kunnen hebben?

Het volgende huis, „Aux Brebis” ontleende zijn naam waarschijnlijk aan Herman Auxbrebis, koopman te Amsterdam, in wiens testament uit 1677 „de conterfeysels van hem testateur en van syn huysvrouw Salr., geschildert door Rembrandt van Rijn” apart genoemd worden als onderdeel van zijn goederen. Op 3 oktober 1642 was hij in ondertrouw gegaan met Maria van Sinnick, een dochter van Dirck van Sinnick „wonende te Maerssen”. Wij mogen dus aannemen dat met de naam „Aux Brebis” de familienaam is bedoeld van de Amsterdamse „coopman”, die te Maerssen zijn landerijen als eigendom had liggen. Van het huis is helaas niets te zien, het moet gestaan hebben op de plaats van het latere Luxemburg/Overkerck samen met het volgende huis. Dit heet „Bemont”, d.w.z. het huis van de Belmonte.

Ook hier weer een over één verdieping opgetrokken middengevel met een driehoekige tympaan gedekt en met twee flinke schoorstenen op de nokken van de eindgevels. De „Steenoven van Sr. (Seigneur) Van der Graef” is het bekende Goed ten Bosch dat lange tijd een steenfabriek was. De hoge uitzichtkoepel met het traptorentje ernaast gaf het gebouw een kerkachtig uiterlijk, zoals elders geschreven is.

Vechtsteijn tenslotte is achter de bomen nauwelijks te zien doch wat er te zien is lijkt niet op het laat 17e eeuwse huis zoals dit in De Zegepraalende Vecht” en in Lutgers afgebeeld werd.

Het voorgaande overziende kan men concluderen dat de tekeningen ontstaan moeten zijn na 1650 (Hogevecht) en vóór 1653 (Den Oever) tijdens de eerste bloeiperiode van de buitenplaatsen aan de Vecht.

Literatuur:

Jaarboekjes Niftarlake 1913, blz. 19 e.v., 1942, blz. 21 e.v., 1947, blz. 22 e.v.

Elias, J. E. De Vroedschap van Amsterdam - blz. 170. Haarlem 1903-05 2 dln.

Munnig Schmidt, E. en, A. J. A. M. Lisman, Plaatsen aan de Vecht en de Angstel, binnenkant kft voor- en achterzijde en blz. 9 en 10 en voorts bij de beschrijvingen van de genoemde huizen, Alphen a/d Rijn 1982.

Wijck, Jhr dr H. W. M. van der, De Nederlandse Buitenplaats, binnenkant kft voor- en achterzijde. Alphen a/d Rijn 1982.

Rutgers, Abraham; Schetsboek, ongedateerd, doch na 1683 en vóór 1699 in het museum Mr S. van Gijn te Dordrecht afb. nr. 5.

Rijksarchief Utrecht Topografische afd. nr. 169-2.

Afb. 1 P. J. Lutgers, zelfportret in aquarel en inkt, afm. 21x26,5 cm.

P. J. Lutgers, een Loenense tekenaar, aquarellist en schilder

De Lexicon Nederlandse beeldende Kunstenaars van Pieter A. Scheen (1981) meldt over hem op blz. 325 ondermeer:

Lutgers, Petrus Josephus; geboren te Amsterdam 24 augustus 1808, overleden Loenen aan de Vecht 19 april 1874. Woonde en werkte aldaar. Tekenmeester, schilder (miniatuur) en lithograaf. Afb. 1.

In 1831 werd zijn enige kind, dochter Elisabeth, geboren die 83 jaar oud zou worden. Zij trouwde met A. M. Schoenmaker geboortig uit Loenen en kreeg op haar 41-ste een dochter Margaretha Suzanne. Deze dochter trouwde met Cornelis van Doorn, zij overleed in 1950. Een broer van haar man, Adrianus van Doorn, trouwde met een nicht van haar, Laurendina Krook, kind van Laurens Krook en Helouisa Paulina Schoenmaker. Grootvader Krook werd in 1818 al in Loenen gesignaleerd als meester timmerman. Hij bouwde ondermeer de huizen op Loenens grondgebied voor en langs de nieuwe spoorweg. Het echtpaar Van Doorn-Krook, dat in Nieuwersluis woonde kreeg drie kinderen. De oudste dochter, Wilhelmina Paulina, geboren in 1889 erfde van haar tante, 'Lutgers' kleinkind, een aantal albums en een map met tekeningen en aquarellen van P. J. Lutgers waaruit de hierbij gaande afbeeldingen zijn ontleend. Ondergetekende is haar zeer erkentelijk voor het getoonde vertrouwen en de bereidwilligheid de afbeeldingen voor reproductie af te staan.

Lutgers voorzag in zijn levensonderhoud door les te geven in de tekenkunst en door ondermeer de uitgave van plaatwerken in steendruk.

Zo verscheen van hem als eerste, in 1836, het plaatwerk „Gezigten aan de Rivier De Vecht” waarin 86 lithographieën zijn opgenomen, vervolgens in 1844 „Gezigten in de omstreken van Haarlem” met 90 lithographieën, in 1855 „Gezigten in de omstreken van 's-Gravenhage en Leyden” met 87 lithographieën en als laatste zijn „Gezigten in de omstreken van Utrecht” eveneens met 87 lithographieën. De voorstellingen betreffen hoofdzakelijk buitenplaatsen.

Een bekende leerling van Lutgers was de schilder van Vechtgezigten, Nicolaas Bastert, die toentertijd op Cromwijck woonde. Bastert werd daar in 1854 geboren en overleed in Loenen in 1934 in hetzelfde huis als waar tot 60 jaar daarvóór Lutgers had gewoond, zie afb. 2. Bastert huurde in 1914 Rupelmonde doch moest daar bij het begin van de eerste wereldoorlog uit omdat het huis zou worden opgeblazen om schootsveld te creëren rond fort Nieuwersluis.

Dat onzalige plan werd gelukkig op het laatste moment niet uitgevoerd. De familie Bastert bivacqueerde enige weken op het huis Nieuwerhoek tot het huis in de Dorpsstraat te Loenen beschikbaar kwam.

Dat was toen reeds met een verdieping verhoogd.

Hun zoon heeft het oude „Lutgershuis” af doen breken en naar plan van de beken-

Afb. 2 Het huis van P. J. Lutgers in de Dorpsstraat van Loenen, nu nummer 4. Aquarel door P. J. Lutgers, afm. 16,5 x 14 cm, gesigneerd J.L.

de architect Eschauzier het huidige in rode handvormsteen laten optrekken. Deze J. N. Bastert, gehuwd met M. C. van Schaardenburg, overleed in 1976 84 jaar oud. Voorheen was hij conservator van de keramiek verzameling van Museum Boymans van Beuningen te Rotterdam.

Het echtpaar kreeg een zoon.

Uit het familiebezit Van Doorn komen ondermeer de portretten van Lutgers: een foto uit ca. 1860 en het zelfportret dat mogelijk wat ouder is.

Interessant is ook de potloodtekening van de Glashut waarop de beide ovens staan afgebeeld. De tweede oven werd in 1862 gebouwd, dus de tekening dateert van na die tijd. Betreffende de Glasfabriek deelde de heer Daams uit Kortenhoef mee dat vóór 1860 de bewoners uit de streek as uit hun kachels en haarden verzamelden om deze aan de Glasfabriek te leveren tegen betaling van *f* 2,50 per schouw (kleine houten schuit), zie afb. 3.

De as was rijk aan kalium (potas!) dat als smeltmiddel voor het kwartzand werd gebruikt.

Na 1860 kwam de sodabereiding op en schakelde men op natronglas over.

De plaats die afgebeeld is op de fraaie aquarel, welk in blauwgrijze tinten is uitgevoerd, zullen velen wel herkennen, afb. 4.

Het is een gezicht op Vecht en Hoff naast Queekhoven in Breukelen. Het is duidelijk dat Lutgers veel fraaier aquarelleerde dan de steendrukken in zijn boeken doen

Afb. 3 De Glashut met twee glasovens op Oud Over te Loosdrecht, nu Loenen. Potloodtekening door P. J. Lutgers, afm. 14 x 26,5 cm.

vermoeden. In het Centraal Museum te Utrecht berust een serie van 61 aquarellen, die Lutgers tussen 1866 en 1872 voor de heer C. W. Matthes van Queekhoven heeft gemaakt van de buitenplaatsen aan de Vecht.

Ook bezit het Museum een servies met zijn afbeeldingen van buitenplaatsen.

Teneinde het oeuvre van Lutgers in breder kring bekendheid te geven bestaat het voornemen begin 1984 een boek uit te geven met alle werken die Lutgers aan de Vecht heeft getekend, geaquarelleerd of geschilderd. De auteur van het boek zal zijn Jhr Dr H. W. M. van der Wijck en de uitgever Canaletto te Alphen aan de Rhijn. Gaarne voldoen wij aan hun verzoek de lezers te vragen eventueel in hun bezit zijnde originele werken van Lutgers te lenen voor reproductie. De afbeeldingen kunnen ter plaatse worden gefotografeerd.

Loenen, winter 1983

E. Munnig Schmidt

Afb. 4 Gezicht op de Vecht in Breukelen. Links Vecht en Hoff. Achterop het aquarel staat geschreven: „Koepel Schippers”. In het papier staat als watermerk „1861 Whatman”, afm. 21 x 27,5 cm.

INHOUD:

Bestuur	2
Leden	3/16
Financiën	17
Kort verslag	18/19
Bibliotheekaanwinsten	19
Jacob Olie als fotograaf van de Vechtstreek	20/28
Een bloemlezing uit de Jaar- en Excursieverslagen van de eerste 35 jaren	29/35
Boekwerk „Plaatsen aan de Vecht en de Angstel”	35
Twee onbekende afbeeldingen van „Vijverhof”	36/38
De oude luidklok in de toren van de Ned. Herv. Kerk te Wilnis (Utr.)	39/48
De inbraak in Nijenrode	49/55
Een gezicht op de oostelijke Vechtoever uit de 17e eeuw	56/59
P. J. Lutgers, een Loenense tekenaar, aquarellist en schilder	60/64
Inhoud	III